

หนังโป๊: สื่อไร้สาระที่มีสาระ

ปิยะพงษ์ อิงโรสง¹

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่า ในพื้นที่หนังโป๊ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) สามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้เช่นเดียวกับผลผลิตทางวัฒนธรรมประชานิยมในรูปแบบอื่น บทความนี้จะนำเสนอสถานภาพและทบทวนข้อถกเถียงในแง่มุมมองของการศึกษาหนังโป๊ซึ่งมิใช่เป็นการศึกษาในลักษณะบทความวิจัย กล่าวคือ บทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์หนังโป๊โดยอาศัยมุมมองเชิงวิพากษ์ (critical approaches) เป็นหลัก อันได้แก่ มุมมองด้านสตรีนิยม วัฒนธรรมศึกษา เพศสถานะศึกษา เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ และมุมมองที่แตกต่างไปจากยุคการศึกษาหนังโป๊ในมิติด้านโครงสร้างหน้าที่ของสื่อ (functionalism) เช่น การศึกษาประเด็นเรื่องการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากหนังโป๊ การศึกษาทางจิตวิทยาแบบผลกระทบจากการใช้หนังโป๊ (impact theory) เช่น การตั้งคำถามว่า สื่อโป๊ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ หรือเป็นผลบวกด้านจิตบำบัด และแบบแนวคิดบรรทัดฐาน (normative theory) เช่น การพิจารณาสื่อโป๊ว่าทำให้เกิดความเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดเรื่องเพศวิถีของมนุษย์เอาไว้ การวิเคราะห์องค์ประกอบหนังโป๊ (elements of porn) เป็นการวิเคราะห์ในแนวทางเดียวกันกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์ โดยใช้กรอบทฤษฎีเชิงวิพากษ์เข้ามาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถชี้ให้เห็นได้ว่า รหัสความหมายในแต่ละองค์ประกอบที่อยู่ในหนังโป๊แสดงให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่ต่อสู้ เช่นเดียวกับวัฒนธรรมประชานิยมในรูปแบบอื่น

คำสำคัญ: หนังโป๊ วัฒนธรรมประชานิยม ทฤษฎีวิพากษ์

* วันที่รับบทความ 1 ตุลาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 30 ตุลาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ 7 พฤศจิกายน 2563

¹ อาจารย์ ดร. ประจำกลุ่มวิชาโฆษณา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Pornographic Video: More than Sexual Pleasures

Piyapong Ingthaisong²

Abstract

This article aims to point out that a pornographic video is part of popular culture, which can be studied and analyzed as well as other forms of it. The article is presenting the status and arguments about porn studies, which is not a research article. Critical approaches through feminist perspective, cultural studies, and sexuality studies are the core methodology of the study to analyze a pornographic video, which helps illustrate the porn's functions and other different viewpoints than those from the age of porn education in the dimensions of the structure and function of the media (functionalism. For example, they are, first, the uses and gratifications approach of pornography. Secondly, they are psychological study of the impact of porn use (impact theory), such as questioning whether pornography causes imitation behavior or a positive result in psychotherapy. Thirdly, they are normative theory, such as analyzing of the pornography in deviating human sexuality from the social norms. The analysis of elements of porn was analyzed in the same way as that of film analysis, using a critical theoretical framework to explain the phenomena, which indicates that the code meaning of each element contained in the porn represents a space for resistance to power, same as any other form of popular culture.

Keywords: pornographic video, popular culture, critical theory

² Lecturer, Department of Advertising, Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

บทนำ

ในโลกวิชาการตะวันตก จุดเริ่มต้นการศึกษาหนังโป๊เกิดขึ้นจากแนวคิดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง โดยนักวิชาการด้านสตรีนิยม (feminism) ที่มีจุดยืนว่า หนังโป๊คือพื้นที่ที่แสดงอำนาจความเป็นชายซึ่งทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศ แต่อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของการอธิบาย หรือการวิเคราะห์หนังโป๊เริ่มใช้การอธิบายที่หลากหลายมิติ และหลายสาขาวิชาเริ่มให้ความสนใจโดยใช้จุดยืนหรือแนวคิดของสาขาวิชานั้นอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่หนังโป๊ จึงทำให้ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับหนังโป๊มีความหลากหลาย เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตการศึกษาหนังโป๊ในแวดวงวิชาการไทย จะพบว่า หนังโป๊คือสื่อต้องห้ามที่จะถูกปิดกั้นอย่างชัดเจน ระหว่างโลกวิชาการและโลกของการเป็นพื้นที่แห่งการมอมเมา หรือแม้แต่ในบริบทการเป็นสื่อที่จำกัดอยู่ในพื้นที่แห่งความเป็นส่วนตัวที่ถูกขีดเส้นกันให้อยู่ตรงกันข้ามกับการเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ มิติในการศึกษาหนังโป๊ในแวดวงวิชาการในไทยยังมีอยู่จำกัด โดยเน้นไปที่การศึกษาในมุมมองในฐานะการเป็นสื่อที่มีหน้าที่การสร้างความผันทางการมอมเมา อันเป็นทัศนะแบบทฤษฎีสถิตนิยม (functionalism) หรือการเป็นสื่อที่สร้างผลกระทบต่อสังคมในแง่การเป็นสื่อที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ การลวงละเมิดทางเพศ ตามจุดยืนของทฤษฎีผลกระทบของสื่อ (media impact theory) รวมไปถึงการจัดการระบุนุความหมายการเป็นสื่อที่ไร้คุณค่า ไม่มีหน้าที่อื่นนอกจากการทำหน้าที่ด้านกามารมณ ตามแนวทางจุดยืนของทฤษฎีบรรทัดฐาน (normative theory) จึงทำให้หนังโป๊นี้กลายเป็นสื่อที่ไม่มีตัวตนในแวดวงวิชาการทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ภายใต้เนื้อหาที่เต็มไปด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวกับร่างกายและเพศ เป็นพื้นที่ที่มีรหัสความหมายการต่อต้านอำนาจอย่างแฝงอยู่ ซึ่งเป็นลักษณะโดยทั่วไปของการเป็นวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) บทความนี้จึงต้องการอธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการ วิธีการศึกษา และคุณูปการจากการศึกษาหนังโป๊สื่อที่ถูกมองว่าไร้สาระ แต่กลับเป็นพื้นที่ที่มีสาระควรค่ากับการศึกษา

จุดเริ่มต้นการศึกษาหนังโป๊

ในยุคทศวรรษ 1970 กลุ่มนักวิชาการสตรีนิยมเริ่มสนใจวิเคราะห์หนังโป๊ ซึ่งเกิดจากมุมมองที่ว่า “ผู้หญิงคือวัตถุทางเพศ” ที่ถูกบรรจุลงในสื่อประเภทนี้ เพื่อต้องการตอบสนองความต้องการทางเพศให้กับผู้ชายซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เป็นการวิเคราะห์หนังโป๊ในลักษณะที่ใช้กรอบความคิดในแนวทฤษฎีหน้าที่นิยม (functionalism) และแนวทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม (normative theory) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ของหนังโป๊ที่ถูกผลิตมาเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ชาย ร่างกายผู้หญิงคือทรัพย์สินของผู้ชาย รวมไปถึงการสะท้อนภาพความเป็นสังคมแบบปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ในสังคม ผู้หญิงจะถูกกดให้อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย ผู้ชายคือผู้นำและมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง ซึ่งจากการอธิบายผ่านกรอบแนวทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม (normative theory) แสดงให้เห็นว่า ภาพอำนาจความเป็นชายที่เหนือกว่าอำนาจความเป็นหญิงถูกสะท้อนลงไปในเรื่องที่นำเสนอในหนังโป๊ แนวคิดดังกล่าวถูกนำเสนอและกลายเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนสังคมที่ทำให้ผู้หญิงออกมาแสดงพลังในการต่อต้านความคิดเกี่ยวกับการเป็นวัตถุทางเพศของผู้หญิงในหนังโป๊ มุมมองการศึกษาในยุคนี้จะมุ่งประเด็นไปที่การเป็นวัตถุทางเพศ การต่อต้านความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่ถูกกระทำให้กลายเป็นวัตถุที่ผู้ชายสามารถครอบครองเป็นเจ้าของ และใช้อำนาจความเป็นเจ้าของบังคับให้กระทำการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ชายที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ ซึ่งนักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่า เป็นการย้ายยึดคติศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง Linda William (1989) นำเสนอมุมมองการเป็นวัตถุทางเพศของผู้หญิงที่อยู่ในหนังโป๊ว่า เปรียบเสมือนเครื่องประดับที่สามารถถูกนำเสนอเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ชาย เป็นมุมมองในการให้ความหมายว่า หนังโป๊คือพื้นที่สร้างความรื่นรมย์ทางเพศให้กับผู้ชาย ผ่านการจ้องมองในฐานะความสวยงามที่ตอบสนองความต้องการทางเพศให้กับผู้ชาย ทั้งในลักษณะการร่วมเพศในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นแบบทั่วไป เช่น ลักษณะการร่วมรักที่ทั้งสองฝ่ายสร้างความพึงพอใจให้กันและกัน แต่ในขณะที่ยกเว้นเพศแบบพิสดาร เช่น ซาดิสต์ การใช้ความรุนแรง หรือหนังโป๊ที่มีลักษณะแบบสนuffฟิล์ม (snuff film) เป็นการ

นำเสนอความทรนทานที่เกิดกับผู้หญิง ซึ่งสามารถกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ หรือสร้างความพึงพอใจทางสายตาให้แก่ผู้ชายได้ การนำเสนอมุมมองจุดสำคัญของหนังสือในฉากการสำเร็จความใคร่ของผู้ชายว่า เป็นจุดที่แสดงอำนาจปิตาธิปไตยเหนือร่างกายของผู้หญิง ฉากนี้จะต้องแสดงให้เห็นถึงอสุจิซึ่งเป็นสัญลักษณ์ความเป็นบุรุษเพศ การฉายภาพเน้นไปที่อสุจิที่อยู่บนร่างกายผู้หญิง โดยเฉพาะบนใบหน้า เป็นการแสดงออกถึงอำนาจของบุรุษเพศที่อยู่เหนืออำนาจของสตรีเพศ

แต่อย่างไรก็ตามในยุค 1990 มุมมองเกี่ยวกับหนังสือในกรอบการศึกษา ด้านสตรีนิยมถูกขยายออกไปในมิติอื่น เช่น การศึกษาของ Cynthia Crosson (1998: 23-24) ได้กล่าวถึงมุมมองในการศึกษาหนังสือที่กว้างออกไปยังมุมมองเกี่ยวกับเรื่องการเมือง การเคลื่อนไหวทางสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น สาเหตุของการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดมาจากการตีมีแอลกอฮอล์ ซึ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์หนังสือในฐานะการเป็นสื่อที่สะท้อนภาพสังคมในขณะนั้น ซึ่งถูกจำลองให้อยู่ในเนื้อหาของหนังสือ เมื่อการสะท้อนเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในหนังสือ ก็สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมภายนอกได้ว่า เป็นสิ่งเดียวกัน จึงมีการเสนอให้เกิดการเบลอภาพ (censorship) สิ่งที่จะเป็นต้นเหตุของการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นในหนังสือ เพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ชม เช่น การเบลอภาพเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ แนวคิดดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการ Women Against Pornography (WAP) ซึ่งเป็นหนึ่งในการต่อต้านหนังสือที่ริเริ่มโดย Andrea Dworkin ซึ่งได้ร่วมกับนักเคลื่อนไหวสิทธิสตรีอื่นๆ จัดตั้งการประชุมและตระเวนบรรยาย เพื่อให้สนับสนุนการต่อต้านหนังสืออันเป็นบ่อเกิดของความรุนแรงในสตรี

จากมุมมองการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หนังสือเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ที่ถูกต้องคำตอบ และได้รับบทเป็นผู้ร้ายของสังคม แต่ในช่วงเวลาเดียวกัน ยังมีอีกมุมมองเกี่ยวกับหนังสือในการเป็นตัวแปรที่สำคัญในการลดอาชญากรรมทางเพศลง โดยผลการศึกษาดังกล่าวชี้ว่าการเกิดอาชญากรรมทางเพศของ Berl Kutchinsky (1973: 163-181) ศาสตราจารย์ด้านอาชญาวิทยา มหาวิทยาลัยโคเปนเฮเกน พบว่า ในการทำหนังสือให้ถูกกฎหมายในช่วงปี 1970

ของประเทศเดนมาร์ก เยอรมนี สวีเดน ส่งผลให้อาชญากรรมทางเพศ เช่น การข่มขืน การกระทำชำเรา ตลอดจนการล่วงละเมิดทางเพศกรณีอื่นๆ ลดน้อยลง ซึ่งได้ศึกษาจากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และกลุ่มคนในสังคม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดให้หนังโป๊เป็นหน่วยในการศึกษาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม กรอบในการอธิบายจะขึ้นอยู่กับทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมุมมองการอธิบายปรากฏการณ์นั้น กล่าวคือ ในยุคแรกของการศึกษาหนังโป๊จะถูกกำหนดด้วยมุมมองแบบที่ใช้จุดยืนแบบแนวคิดหน้าที่นิยม (functionalism) และแนวทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม (normative theory) ซึ่งอธิบายถึงหน้าที่ของหนังโป๊กับการเป็นสื่อเพื่อสร้างความรู้รรมย์ทางเพศให้กับผู้ชาย ทำให้มิติอื่นในการศึกษาถูกลดทอนลง และคุณค่าของหนังโป๊มีเพียงแคหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีนักวิชาการนำเสนอหน้าที่ในอีกด้านหนึ่งของหนังโป๊ว่า หนังโป๊สามารถช่วยลดอาชญากรรมทางเพศ และการล่วงละเมิดทางเพศได้ ซึ่งเนื้อหาการวิเคราะห์จะยังคงวนเวียนอยู่ที่หน้าที่ของหนังโป๊ว่า สื่อนี้เกิดขึ้นมาแล้วหน้าที่คืออะไร และสื่อนี้ถูกตัดสินว่าควรอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวและไม่ถูกกล่าวถึงในหน้าที่ส่วนอื่น เจกเช่นเดียวกับเรื่องเพศที่มีการขีดเส้นแบ่งชัดเจนระหว่างความเป็นส่วนตัวและความเป็นสาธารณะ สิ่งใดที่กล่าวถึง การอนุญาตให้ถูกพูดถึง หรือใครควรจะเป็นผู้พูดเรื่องเพศในที่สาธารณะ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวทฤษฎีทั้งสองสำนักที่กล่าวมา ทำให้มุมมองของการศึกษา และภาพของหนังโป๊ถูกจำกัดขอบเขตอยู่ในลักษณะดังกล่าว

การอธิบายหนังโป๊ในยุคผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อ (Impact Theory)

มุมมองการศึกษาหนังโป๊ที่เกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สื่อ (impact theory) เป็นมุมมองการศึกษาทางจิตวิทยา ที่ได้รับอิทธิพลจากการศึกษาในแนวทฤษฎีหน้าที่นิยม (functionalism) และแนวทฤษฎีบรรทัดฐานทางสังคม (normative theory) ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อของผู้รับสาร ทั้งในแง่

ความพึงพอใจทางร่างกาย ผ่อนคลายความตึงเครียดจากแรงขับทางเพศซึ่งเป็นแรงขับที่เกิดจากสารเคมีในร่างกาย รวมไปถึงการวิเคราะห์เพื่อแสวงหาตัวแปรที่สำคัญที่เป็นจุดกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความต้องการทางเพศ เพื่อผลทางด้านการตลาดของอุตสาหกรรมหนังโป๊ในการผลิตเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของตลาด อย่างไรก็ตาม ยังมีการศึกษาที่นำเสนอเกี่ยวกับความผิดปกติที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย และจิตใจของผู้รับสารที่มีมากเกินไปจนส่งผลเสีย

การศึกษาหนังโป๊ในมุมมองจิตวิทยา จะเน้นไปที่ผลกระทบที่เกิดกับผู้รับสารเป็นหลัก ทั้งในแง่ของผลดีและผลเสีย หน่วยการวิเคราะห์หลักจึงตกไปอยู่ที่ผู้รับสาร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อประเภทนี้ การศึกษาเชิงจิตวิทยาจึงโดดเด่นในลักษณะการวิเคราะห์ที่แสดงให้เห็นถึงสาเหตุและผลลัพธ์ ตัวกระตุ้นที่ชี้ให้เห็นถึงตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ชัดเจน ซึ่งเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ในลักษณะที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก รวมไปถึงการอธิบายที่เน้นการทำนายพฤติกรรมจากการเปิดรับหนังโป๊ ความพึงพอใจทั้งทางร่างกายและจิตใจ สารเคมีที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อได้รับการกระตุ้นจากหนังโป๊ ซึ่งแตกต่างไปจากการศึกษาในเชิงสังคมศาสตร์สาขาอื่น ที่จะแสดงให้เห็นถึงภาวะการเป็นเหตุและปัจจัยซึ่งกันและกัน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ใช้เป็นกรอบในการอธิบาย ไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นตัวแปรต้น และตัวแปรตามอย่างชัดเจน

มุมมองทางจิตวิทยากับหนังโป๊อธิบายว่า หนังโป๊นั้นเป็นสื่อรูปแบบหนึ่งที่ก่อความสุขทางเพศที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางกายภาพเกิดขึ้น ดังนั้น การศึกษาหนังโป๊ในมุมมองด้านจิตวิทยา ซึ่งเป็นเสมือนการศึกษาการใช้หนังโป๊เพื่อบรรเทาความสุขทางจิต เพื่อปรับแก้หรือการบำบัดสุขภาพทางจิต จากงานวิจัยของ Manju George et al. (2019: 44-47) พบว่า การใช้หนังโป๊มากเกินไปอาจเกิดจากความบกพร่องทางจิตร่วมอยู่ด้วย เช่น ภาวะวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า รวมไปถึงภาวะความผิดปกติทางเพศอีกด้วย การศึกษาหนังโป๊ทางด้านจิตวิทยานั้นยืนยันว่า การใช้หนังโป๊เพื่อผ่อนคลายหรือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสุขในเชิงเพื่อฝัน จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับวิเคราะห์สุขภาพของกลุ่มผู้ใช้หนังโป๊ ซึ่งสอดคล้องกันกับการศึกษาของ Kutchinsky (1973) ที่ชี้ให้เห็นถึงแง่มุมการ

หลักหนึ่งจากความเป็นจริงเข้าสู่โลกจินตนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศ เพราะในความเป็นจริงไม่สามารถแสดงพฤติกรรม หรืออยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกันกับหนังโป๊ได้ เนื่องจากกรอบหรือบรรทัดฐานของสังคมที่ขีดเส้นระหว่างสิ่งที่ทำได้กับสิ่งที่ต้องห้าม ดังนั้น การใช้สื่อเพื่อเติมเต็มความต้องการของตนเอง จึงเป็นหนทางในการลดแรงตึงเครียดระหว่างความต้องการของบุคคลกับความคาดหวังของสังคม ซึ่งจากทั้งสองตัวอย่างการศึกษาที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า มุมมองการศึกษาหนังโป๊ในทางจิตวิทยาในแวดวงวิชาการทางตะวันตกตั้งแต่มุมมองการศึกษาหนังโป๊ในทางจิตวิทยาในแวดวงวิชาการทางตะวันตกตั้งแต่มุมมองเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน มุมมองเกี่ยวกับหน้าที่ของหนังโป๊ยังคงมีลักษณะที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือการใช้เพื่อประโยชน์ด้านความรื่นรมย์ทางเพศ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ชีวิตทางสังคมที่มีกรอบบรรทัดฐานกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกเรื่องเพศ กับการใช้ชีวิตส่วนตัวของปัจเจกในการบำบัดความต้องการทางเพศ ที่สามารถสร้างจินตนาการเหนือขอบเขตทางด้านกายภาพให้อยู่ในโลกเสมือน สิ่งใดที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในโลกจริง หนังโป๊จะเติมเต็มจินตนาการให้กับปัจเจก เพื่อตอบสนองความรื่นรมย์ทางเพศซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต

ในขณะที่การศึกษาหนังโป๊ทางด้านจิตวิทยาที่เน้นไปทางด้านที่เกี่ยวข้องกับปฏิกิริยาทางด้านสมองอธิบายพฤติกรรมของผู้ชมขณะดูหนังโป๊ แต่จากการวิจัยของ Brand et al. (2016: 224-232) ชี้ให้เห็นว่า การเสพหนังโป๊ไม่ได้เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสมอง หากแต่เป็นการช่วยทำให้เกิดการผ่อนคลาย และสร้างให้เกิดความพึงพอใจทางเพศได้ จากการศึกษาโดยมีสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของการเสพหนังโป๊กับการก่ออาชญากรรมทางเพศ ในเดนมาร์กพบว่า การเสพหนังโป๊สามารถช่วยลดอาชญากรรมทางเพศได้ ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ และแจกแบบสอบถามสำรวจและผู้ต้องหาในคดีล่วงละเมิดทางเพศ พบว่า ผู้ต้องหามีความตึงเครียดจากการไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศได้ แตกต่างจากผู้ที่ใช้หนังโป๊เพื่อบำบัดความต้องการทางเพศ ซึ่งได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเองได้ อีกทั้งยังมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนว่า ในกลุ่มผู้ต้องหามีการหลังสารเคมีในสมองในลักษณะที่มากเกินไป

แต่ในขณะที่กลุ่มผู้เสพหนังโป๊กลับมีการหลั่งสารเคมีในสมองที่ปกติ ซึ่งเกิดจากความพึงพอใจจากการได้รับการตอบสนองของความต้องการของร่างกาย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การศึกษาหนังโป๊บนแนวทางของจิตวิทยา จะให้ความสำคัญกับการอธิบายเรื่องสาเหตุและผลลัพธ์ของการใช้หนังโป๊ของผู้รับสาร การมีอิทธิพลของหนังโป๊ การเป็นสื่อที่ช่วยบำบัดความต้องการทางเพศ ผลการศึกษาในหลายงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า หนังโป๊ไม่มีมิติของการเป็นสื่อที่อยู่ในชีวิตประจำวันอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และสามารถช่วยลดอาชญากรรมทางเพศได้ ซึ่งเป็นมิติที่แสดงให้เห็นผลดีของหนังโป๊ และแสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของหนังโป๊ที่มีต่อสังคมมากไปกว่าการเป็นผู้ร้ายในสังคม

การอธิบายหนังโป๊ในเชิงการเป็นพื้นที่ต่อสู้

ในปัจจุบันการศึกษาหนังโป๊ (porn studies) มีพัฒนาการที่มีขอบเขตการศึกษาในหลากหลายมิติมากกว่าการศึกษาหนังโป๊ในฐานะการเป็นสื่อสำหรับแสดงอำนาจของผู้ชาย การศึกษาหนังโป๊ในปัจจุบันมีลักษณะสหสาขาวิชา (interdisciplinary studies) ที่มีการศึกษาอย่างแพร่หลายในตะวันตก ผ่านการอธิบายในแต่ละกรอบแนวคิด ทฤษฎี และจุดยืนทางวิชาการของแต่ละสาขาวิชา แต่อย่างไรก็ตาม การอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาจากส่วนใด เช่น ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการใช้สื่อทั้งทางสังคม และวัฒนธรรม หรือผู้รับสาร การวิเคราะห์ตัวบทที่มีนัยของความหมาย สัญลักษณ์ที่มากไปกว่าความหมายในเชิงการอารมณ์ ปรากฏการณ์เหล่านี้จะต้องใช้การอธิบายผ่านมุมมองที่ต้องพึงพิงสาขาวิชาที่หลากหลายในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกันไปมา จนเกิดเป็นชุดหรือแนวคิดที่ใช้อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ เพียงแต่ว่าในแต่ละสาขานั้นจะมีจุดยืนหรือเป้าหมายในการศึกษาวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน แนวทางการศึกษาหนังโป๊ในฐานะการเป็นตัวบทที่ถูกประกอบสร้างขึ้น เพื่อแสดงจุดยืนการเป็นพื้นที่การต่อสู้ทั้งในประเด็นอำนาจความเป็นชายที่กดทับอำนาจความเป็นหญิง หรือเพศทางเลือก เช่น ความเป็นควีเยอร์ การต่อสู้ของปัจเจกกับอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งกดทับให้ปัจเจกต้องปฏิบัติตามกรอบของสังคม พื้นที่หนังโป๊ไม่ใช่

เป็นเพียงพื้นที่แห่งการยอมรับ แต่จะเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ซึ่งแสดงออกผ่านการประกอบสร้างความหมาย และสัญญาณที่เกิดขึ้นในเนื้อหาของหนังสือ โดยบทความนี้จะเสนอใน 2 มิติหลัก คือ มิติวัฒนธรรมศึกษา และมิติเพศสถานะศึกษา

การนำเสนอแนวทางในการวิเคราะห์การเป็นพื้นที่การต่อสู้ของหนังสือในบทความนี้ จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ด้วยบท เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเป็นเครื่องมือในการถอดรหัสความหมายสัญญาณในหนังสือซึ่งถูกประกอบสร้างขึ้น และแสดงให้เห็นความหมายที่แสดงการต่อสู้กับอำนาจต่างๆ ผ่านมุมมองมิติวัฒนธรรมศึกษา และมิติเพศสถานะศึกษา

● วัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies)

มีแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือว่า เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) ที่มีลักษณะการเป็นพื้นที่แสดงออกการต่อต้านวัฒนธรรมหลัก (dominant culture) ที่ครอบงำวัฒนธรรมย่อย (subculture) ให้กลายเป็นอื่น และไม่มีบทบาทในการแสดงออก หรือมีตัวตนในสังคมนั้น แสดงให้เห็นถึงการครองความเป็นเจ้าทางวัฒนธรรม (cultural hegemony) ซึ่งเป็นลักษณะของการสร้างให้วัฒนธรรมหลักกลายเป็นบรรทัดฐานหรือสิ่งที่ถูกต้องของคนในสังคมที่พึงกระทำ ดังนั้น การต่อสู้หรือการต่อต้านวัฒนธรรมหลักจึงเป็นปรากฏการณ์ที่จะพบเห็นได้จากผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้มีการต่อสู้และแย้งชิงความหมายของกลุ่มคนชายขอบให้มีพื้นที่ในการแสดงออกถึงการต่อต้านระบบ หรือโครงสร้างของสังคม เป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้มีการตั้งคำถาม และท้าทายอำนาจระบบ ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะของการสร้างพื้นที่เพื่อรักษาสมดุลระหว่างวัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมย่อย ไม่ให้สังคมเกิดภาวะตึงเครียดที่คนชายขอบไม่มีพื้นที่ในการแสดงออกถึงความต้องการ หรือต้องการต่อสู้เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของกลุ่มคนชายขอบนั้น

แนวคิดด้านวัฒนธรรมศึกษามีกรอบการอธิบายมุ่งเน้นถึงการศึกษาอำนาจ และการช่วงชิงความหมายที่เกิดขึ้นระหว่างวัฒนธรรมหลักกับวัฒนธรรมย่อยดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ประเด็นเกี่ยวกับหนังสือซึ่งเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยม มีลักษณะการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคม ณ เวลา

นั้นๆ เช่น การกระทำของผู้ชายต่อผู้หญิงที่แสดงให้เห็นถึงอำนาจความเป็นชาย อยู่เหนืออำนาจความเป็นหญิง แต่ในขณะเดียวกัน ยังมีการสร้างรหัสความหมาย หรือการประกอบสร้างความหมายในอีกรูปแบบหนึ่งแฝงอยู่ในหนังสือ ซึ่งเป็นการ ประกอบสร้างความหมายขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นการตั้งคำถาม หรือการทำทลายระบบ แนวคิดที่เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต หรือการสร้างให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า ความปกติ ซึ่งหนังสือที่อยู่ในเกณฑ์การประกอบสร้างความหมายใหม่ที่แตกต่าง ไปจากแนวทางการปฏิบัติ หรือความคิดของคนในสังคมที่คิดว่าสิ่งนั้นคือสิ่งปกติ ให้กลายเป็นอีกด้านหนึ่งที่แสดงให้เห็นการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ให้กับกลุ่มตน หากจะยกตัวอย่างหนังสือที่จัดอยู่ในกลุ่มหนังสือที่ตั้งคำถาม และพยายามต่อต้าน ระบบความคิดหลักของคนในสังคม ได้แก่ หนังสือที่ผู้หญิงมีอำนาจเหนือผู้ชาย หนังสือเกย์ที่อำนาจของเกย์อยู่เหนือผู้ชาย กล่าวคือ โดยทั่วไปเนื้อหาของหนังสือ มักจะแสดงให้เห็นถึงอำนาจความเป็นชายที่กดทับให้ความเป็นหญิงต้องตกอยู่ใน อำนาจ และกลายเป็นวัตถุทางเพศ แต่ในความหมายที่เกิดจากการประกอบสร้าง ในหนังสือลักษณะนี้ จะแสดงให้เห็นถึงอำนาจที่กลับด้านกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ผู้หญิงหรือเกย์จะมีอำนาจมากกว่าผู้ชาย สัญญาะที่ความเป็นชายจะ กลายเป็นสิ่งที่ถูกอำนาจความเป็นหญิงกดทับ เช่น การใช้รองเท้าส้นสูงขี้อ้วยวะ เพศชาย การใช้ลิปสติกวาดบนใบหน้าหรืออวัยวะเพศชาย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านอำนาจความเป็นชาย และการสถาปนาชัยชนะของความ เป็นหญิงที่เกิดขึ้นในหนังสือในรูปแบบนี้ แม้ว่าจะเป็นการสร้างความหมายที่ตรงกัน ข้ามกับความเป็นจริงในสังคมที่อำนาจชายเป็นใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวัฒนธรรมศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประชานิยมว่า เป็นพื้นที่แสดงสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในสังคม หรือเป็นสิ่งที่อยู่ตรงกันข้าม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ ได้รับอนุญาตให้เกิดขึ้นได้ และหากวิเคราะห์สื่อวัฒนธรรมประชานิยม จะพบว่า เต็มไปด้วยการต่อต้าน การตั้งคำถาม การทำทลายอำนาจของสังคม ซึ่งรวมไปถึง ความหมายที่ถูกใส่รหัสไว้ในหนังสือ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า อำนาจที่เกิดขึ้นไม่ใช่อำนาจทางเดียว แต่ หนังสือเป็นตัวอย่างของวัฒนธรรมประชานิยม ที่แสดงให้เห็นว่า ในพื้นที่หนึ่งย่อม

เกิดการใช้อำนาจที่สลับไปมา มีการช่วงชิงอำนาจมิใช่การครองอำนาจอยู่ฝ่ายเดียว ในประเด็นนี้ Stuart Hall (2018: 929-952) เห็นว่า การต่อสู้ และการช่วงชิงอำนาจที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมประชานิยม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ และในบางครั้งการใช้สื่อเป็นการสร้างแนวคิดใหม่ หรือการตั้งคำถามกับคนในสังคมในการมอง หรือการให้ความหมายกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่า ควรเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ควรเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด นอกจากนี้แล้ว วัฒนธรรมกระแสนิยมอาจจะไม่ได้เกิดจากคนกลุ่มหลักของสังคม แต่เกิดจากกลุ่มคนชายขอบซึ่งได้รับความนิยมหรือการตอบรับจากคนในสังคม จนกลายเป็นที่พูดถึง กลายเป็นวัฒนธรรมกระแสนิยมที่เกิดจากคนชายขอบ แม้ว่าจะมีตัวตนในสังคม แต่จะยังไม่ใช่วัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับจากชนชั้นปกครองซึ่งยังกดทับ และสร้างความหมายของวัฒนธรรมของกลุ่มตนให้มีอำนาจเหนือกว่า เช่น วัฒนธรรม hip hop ของคนผิวสีในสังคมอเมริกัน ซึ่งถือได้ว่า เป็นวัฒนธรรมกระแสนิยมที่มีบทบาทในสังคมอเมริกันในปัจจุบัน แต่แนวคิดกระแสนิยมของกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบในสังคม แม้จะเป็นที่แพร่หลายและนิยมเพียงเท่าใด แต่ก็ไม้อาจจะกลายเป็นวัฒนธรรมหลักในสังคมได้ กลับกลายเป็นวัฒนธรรมคนขาวที่ยังเป็นวัฒนธรรมหลักของสังคมอเมริกัน ดังนั้น วัฒนธรรม hip hop จึงเป็นพื้นที่ปลดแอกความคิด ความรู้สึกของคนชายขอบที่แสดงออกต่อต้านวัฒนธรรมหลักอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะป็นเนื้อหาเสียดสีสังคม การใช้ถ้อยคำหยาบคายเพื่อแสดงออกถึงความไม่พอใจ และทำให้วัฒนธรรมคนขาวเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ทำเต็นที่เยาะเย้ย ดากดางคนขาว ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจทางความหมายที่เกิดขึ้น นอกเหนือไปจากนั้นคือ อำนาจทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ลื่นไหล ไม่อยู่กับที่พร้อมที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เฉกเช่นเดียวกับการใช้พื้นที่หนังโป๊ในการเป็นพื้นที่ปลดแอกอำนาจความเป็นหญิงให้อยู่เหนือความเป็นชาย

การตอบคำถามเรื่องพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้เกิดการต่อต้าน หรือการได้รับสิทธิพิเศษในการเป็นพื้นที่แสดงออกสำหรับวัฒนธรรมย่อย หรือวัฒนธรรมชายขอบ สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดคานิวัล (carnavalesque) ของ Mikhail Bakhtin (1965) ซึ่งเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต

ให้มี การต่อต้านวัฒนธรรมหลัก เกิดเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับบรรทัดฐานในสังคม หรือเป็นสิ่งที่สังคมยึดถือในการดำรงชีวิตปัจจุบัน เปรียบได้กับงานรื่นเริงที่เป็น เหตุการณ์เฉพาะกิจแตกต่างไปจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่น่ามาที่เกิดขึ้น ในพื้นที่นั้น จะอยู่ในลักษณะกลับหัวกลับหาง Bakhtin สนใจลักษณะของภาษา ที่อยู่ในรูปแบบของสัญญาะ ที่แสดงถึงอำนาจของสัญญาะในการต่อต้านระบบ เขา สนใจงานการ์นิวัลซึ่งเป็นพื้นที่ และพิธีกรรมทางภาษาที่เป็นตัวแทนพื้นที่ของภาษา ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ในงานการ์นิวัลเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ บั้จเจกได้ทดลองทำในสิ่งตรงกันข้ามกับบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งเป็นการจำลอง พื้นที่ในการต่อต้านระบบ ได้ละเมิดกฎ และข้อห้ามของสังคม แต่เมื่องานนั้น จบลง ทุกอย่างจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ งานการ์นิวัลจึงเป็นกลไกหนึ่งทีสร้างสมดุล และลดความตึงเครียดของสังคมได้ ในหนังสือ *Rebellais and His World* นั้น Bakhtin กล่าวถึงงานการ์นิวัล โดยที่ส่วนหนึ่งของทฤษฎีดังกล่าวนั้นก็คือสิ่งที่ เรียกว่าการมีลักษณะอย่างงานรื่นเริง (carnival) โดยเขาเสนอว่า สำนึกแห่ง งานรื่นเริงของโลก (the carnival sense of the world) มีลักษณะ 4 ประการ อันได้แก่

1. การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างอิสระและเป็นกันเองระหว่างผู้คน (familiar and free interaction between people) งานรื่นเริงจะนำพาผู้คนที่ไม่คุ้นเคยกันมาอยู่ด้วยกัน และสนับสนุนให้มีปฏิสัมพันธ์กัน รวมทั้งแสดงออก ถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันอย่างอิสระ

2. พฤติกรรมแหกคอกนอกกริต (eccentric behaviour) พฤติกรรม อันปกติแล้วไม่เป็นที่ยอมรับ แต่จะเป็นที่ยอมรับกันได้ในงานรื่นเริง คนเรา สามารถเปิดเผยพฤติกรรมตามธรรมชาติของตนเองออกมาได้โดยไม่ต้องรับผล อะไร

3. เริงสมรสข้ามชนชั้น (carnivalistic mésalliances) รูปแบบอันเป็น อิสระและเป็นกันเองในงานรื่นเริงนั้น จะนำเอาทุกสิ่งที่ปกติแล้วต่างคนต่างอยู่ มาอยู่ร่วมกันได้

4. การทำให้ปรอะเปื้อน (profanation) ในงานรื่นเริง นิยามแห่งความศักดิ์สิทธิ์และความเข้มงวดในความเคร่งครัดทางศาสนาจะถูกลดทอนอำนาจลงในพื้นที่หนังโป๊บางเรื่อง อำนาจความเป็นหญิงอาจมีอำนาจเหนือกว่าอำนาจความเป็นชาย ผู้หญิงไม่ใช่วัตถุทางเพศให้กับผู้ชาย แต่ผู้หญิงกลับมีพฤติกรรมในการเหยียบย่ำความเป็นชาย เพื่อให้อำนาจความเป็นชายลดลง เช่น สัญญาการใช้กางเกงชั้นในสวมที่หัวของผู้ชาย แสดงให้เห็นถึงการศึโรราบกับความเป็นหญิงผ่านชั้นใน ซึ่งถือเป็นสัญญาความเป็นหญิงที่มีความหมายเข้มข้น อันแสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างความหมายผ่านสัญญาเพื่อแสดงออกถึงการต่อต้าน และการที่หนังโป๊บางเรื่องนั้นได้รับอนุญาตให้เป็นพื้นที่ในการแสดงออกอำนาจในลักษณะที่กลับหัวกลับหางจากโลกแห่งความเป็นจริง

ในทำนองเดียวกันกับแนวคิดของ John Fiske (2010) ที่อธิบายปรากฏการณ์ในกีฬามวยปล้ำ และสื่อบันเทิง ซึ่งเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยมว่า มวยปล้ำคือเวทีแห่งการต่อสู้ที่เหมือนจะเป็นกีฬาที่ใช้ความรุนแรงตัดสินฝ่ายแพ้ชนะ แต่ Fiske อธิบายว่า มวยปล้ำเป็นสนามแห่งการต่อสู้แย่งชิงเรื่องความหมาย การทำผิดกฎกติกา การชนะแบบค้ำนายตา แสดงให้เห็นว่าในโลกของสื่อไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามกติกาเสมอไป คนตัวเล็กอาจชนะคนตัวใหญ่ได้หากใช้สมองแทนการใช้กำลัง การทำร้ายคู่ต่อสู้ในจังหวะเฉลอ พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในเวทีมวยปล้ำที่เกิดอย่างจริงจัง แต่พยายามนำเสนอให้ผู้ชมเชื่อมั่นเป็นเรื่องจริง การอธิบายของ Fiske เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับแนวคิดคาร์นิวัลของ Bakhtin แต่ Fiske เสนอว่างานคาร์นิวัลเป็นเรื่องไกลตัว จริงๆ แล้วการต่อต้าน หรือการต่อสู้เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และมักจะแฝงอยู่ในวัฒนธรรมประชานิยม

การอธิบายในเชิงโครงสร้างอำนาจที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ หนังโป๊จะนำเสนอความผันทางกามารมณ์ที่เป็นการให้ความหมายจากคนในสังคมนั้นว่า สิ่งนั้นมีความหมายที่สร้างขึ้นจากความผันทางกามารมณ์ของคนในสังคมนั้น ซึ่งนักวิชาการบางคนให้ทัศนะเกี่ยวกับความโป๊ หรือจุดกระตุ้นความรู้สึกทางเพศว่า เป็นเรื่องของวัฒนธรรมไม่ใช่สัญชาตญาณ แต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากคนใน

สังคมว่า สิ่งนั้นสามารถกระตุ้นอารมณ์ทางเพศได้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545) ได้ตั้งข้อสังเกตต่อวัฒนธรรมไทยว่า การใส่กระโจมอกอาบน้ำในพื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องที่ทำได้ แต่กลับกันการใส่ชุดว่ายน้ำแบบตะวันตกในพื้นที่สาธารณะกลายเป็นชุดที่ไม่เหมาะสม หรือดูโป๊ยั่วทางเพศ หรือแม้แต่ในวัฒนธรรมญี่ปุ่นเอง จุดที่ถูกมองว่าเป็นบริเวณที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกทางเพศได้คือ ต้นคอของหญิงสาว ด้วยเหตุนี้ เครื่องแต่งกายของเกอิชาจึงต้องมีปกคอที่ตั้งขึ้นเพื่อบังส่วนของต้นคอไว้ วัฒนธรรมศึกษานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาถึงกำหนดลักษณะของวัฒนธรรมหลักในสังคม แนวคิด สภาพความเป็นอยู่ การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น Pamela Paul (2005) ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า จากการที่หนังสือเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยมอันเป็นพื้นที่ที่แสดงออกถึงการต่อต้านแนวคิดทางวัฒนธรรมหลัก หากแต่การศึกษาหนังสือพบว่า ในยุคเริ่มต้นของหนังสือโป๊แนวคิดที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหลัก กล่าวคือ เน้นผู้ชายเป็นหลัก และพยายามทำให้ผู้หญิงแสดงบทบาทและความคิดเห็นในระดับที่น้อยมาก จนเรียกได้ว่า เป็นกระบวนการทำให้ผู้หญิงเป็นเพียงผู้ถูกกระทำเท่านั้น (the sexual infantilization of women) ในขณะเดียวกัน จากการศึกษาของ Thomas Smidt (2011) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่ได้มองถึงแนวความคิดในเชิงที่ว่า เพศหญิงถูกกดขี่ หรืออำนาจความเป็นหญิงถูกกดทับแต่อย่างใด กลุ่มตัวอย่างมองเพียงว่าหนังสือเป็นเพียงสื่อความบันเทิงเท่านั้น หากได้มีสัญลักษณ์ใดๆ แฝงอยู่ในหนังสือไม่ ยิงไปกว่านั้นงานวิจัยของ Emmanuel Nwakanma (2018) วิเคราะห์ถึงผลกระทบทางสังคมของการใช้หนังสือ การอ่านความหมายของผู้ชมเกี่ยวกับแนวคิดที่แฝงอยู่ในหนังสือหรือการใช้หนังสือของในสังคมนั้นๆ จะมีความสัมพันธ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม และขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ณ ขณะนั้นด้วย กล่าวคือ การอ่านความหมายของรหัสที่เกี่ยวกับการเป็นพื้นที่ต่อสู้อำนาจความเป็นชายที่แฝงอยู่ในหนังสือจะสัมพันธ์กับแนวคิดและวัฒนธรรมหลักของสังคมนั้น หากสังคมใดที่มีแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมทางเพศจะเข้าใจ และถอดรหัสความหมายการเป็นพื้นที่ต่อสู้ของผู้หญิงที่อยู่ในหนังสือที่นำเสนอการแสดงอำนาจเหนือ หรือต้องการกดทับอำนาจความเป็นชาย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวทางการศึกษาหนังสือที่อยู่ในกรอบแนวคิด วัฒนธรรมศึกษา จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจของวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมย่อย การช่วงชิงพื้นที่ และความหมายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาผ่าน หนังสือซึ่งเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยม การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) และการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) เป็นแนวทางสำคัญ ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อให้เห็นการต่อสู้ระหว่างวัฒนธรรมหลักและ วัฒนธรรมย่อย ที่เกิดจากการวิเคราะห์สัญลักษณ์ที่เป็นรหัสแฝงอยู่ในหนังสือ ซึ่งการ ตั้งคำถามจะอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า มีการใช้อำนาจในการกดทับ และเกิดการ ต่อสู้แย่งชิงภายในพื้นที่หนังสือ แม้ว่าในพื้นที่หนังสืออาจจะดำเนินเนื้อเรื่องหรือ ความหมายภายใต้วาทกรรมหลักของสังคม แต่ในหนังสือบางเรื่องจะใช้นำเสนอ วาทกรรมรอง หรือวัฒนธรรมย่อยขึ้นมาที่มีอำนาจเหนือกว่าวาทกรรมหลัก หรือวัฒนธรรมหลักดังที่ได้กล่าวไปในแนวคิดเรื่องการกลับหัวกลับหางของอำนาจ ในแนวคิดเรื่องคาร์นิวัลของ Bakhtin

● เพศสถานะศึกษา (Gender Studies)

เพศสถานะศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้นการอธิบายลักษณะโครงสร้าง อำนาจของความเป็นชายและความเป็นหญิงที่เกิดขึ้นในหนังสือ การอธิบายใน แนวทางเพศสถานะจะให้คำอธิบายในลักษณะที่ว่า หนังสือในยุคเริ่มแรก ผู้ชาย จะมีอำนาจเหนือผู้หญิงในทุกพฤติกรรมที่แสดงออกผ่านกิจกรรมในหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ กิจกรรมทางเพศ ล้วนแล้วแต่กำหนดให้ความเป็นชาย เหนือกว่าความเป็นหญิงในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ผู้หญิงเปรียบเสมือนทรัพย์สิน ที่ผู้ชายเป็นเจ้าของ ซึ่งจะกระทำการใดก็ได้ และมีลักษณะเป็นวัตถุทางเพศที่ไม่ สามารถต่อรองหรือต่อสู้อำนาจความเป็นชายได้ ทั้งนี้ จากการศึกษาของ Smidt (2011) หนังสือสะท้อนภาพการเป็นวัตถุทางเพศของผู้หญิง ผู้หญิงจะถูกคุกคาม ทางเพศในสถานที่ต่างๆ ตามที่ปรากฏในฉากของหนังสือ เช่น การล่วงเกินทาง คำพูด การล่วงเกินทางร่างกายจะเกิดขึ้นอย่างไม่มีการขัดขืน ซึ่งเป็นการสะท้อน ภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่ผู้ชายจะมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง การใช้ คำพูดดูถูก หรือการด่าทอจะใช้คำที่มาจากร่างกายของผู้หญิง หรือพฤติกรรมของ

ผู้หญิง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการดูถูก และใช้อำนาจผ่านภาษาเพื่อกดทับความเป็นหญิงผ่านลักษณะต่างๆ ของผู้หญิง ซึ่งไม่จำเพาะแต่การต่อว่าผู้หญิงจากผู้ชาย แต่ยังเป็นการใช้คำเหล่านั้นเพื่อดูถูกผู้ชายให้กลายเป็นฝ่ายด้อยกว่าซึ่งคำเหล่านั้นมาจากลักษณะของเพศหญิง อาจกล่าวได้ว่า ในโครงสร้างอำนาจความเป็นชายและความเป็นหญิงในสังคม ทั้งในโลกแห่งความเป็นจริงและโลกของหนังโป๊เป็นสิ่งที่สะท้อนกันไปมา อำนาจความเป็นชายกดทับความเป็นหญิงผ่านภาษาและการกระทำ

แนวทางการศึกษาลักษณะนี้แตกต่างไปจากแนวคิดสตรีนิยม (feminism) ในยุค 1960 ที่มองว่า พื้นที่หนังโป๊เป็นพื้นที่แห่งการแสดงความเป็นชายเพื่อสร้างความเหนือกว่าบนร่างกายของผู้หญิง ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกกระทำ หรือเป็นวัตถุทางเพศที่ไม่มีทางต่อสู้ แต่มุมมองของแนวทางการศึกษาในปัจจุบัน ขยายขอบเขตเรื่องของอำนาจที่มากกว่าเรื่องการกดทับ การได้เปรียบเสียเปรียบ จริงอยู่ที่หนังโป๊นำเสนอเรื่องการถูกเป็นฝ่ายกระทำของผู้หญิงต้องบ้ำเรอความสุขทางเพศให้กับผู้ชาย แต่ในขณะเดียวกัน ผู้หญิงเองก็ได้รับความสุขจากกิจกรรมทางเพศเช่นเดียวกัน ซึ่งไม่ได้หมายความว่า เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ หรือมีการใช้อำนาจที่กดทับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ขึ้นอยู่กับว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้นสร้างความสุขและความพึงพอใจในกิจกรรมทางเพศให้กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในลักษณะใดมากกว่า ซึ่งกลุ่มนักวิชาการด้านสตรีนิยมกลุ่มหนึ่งได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า แท้จริงแล้วผู้หญิงเองได้รับประโยชน์จากการใช้สื่อโป๊เช่นกัน ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Vanessa Schick et al. (2008) ซึ่งให้เห็นว่า แนวทางการศึกษาเกี่ยวกับหนังโป๊ควรวิเคราะห์ในประเด็นที่ผู้หญิงจะได้รับความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ กรอบการศึกษาที่อยู่ในแบบสตรีนิยม (feminism) ดั้งเดิมไม่สามารถให้คำตอบเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของผู้หญิงได้อีกต่อไป ความเท่าเทียมกันเรื่องเพศทั้งในแง่ร่างกายและโครงสร้างอำนาจการถูกกดขี่จากผู้ชายผ่านกิจกรรมทางเพศ อาจจะไม่ใช่มิติที่อธิบายได้อย่างครอบคลุม ผู้หญิงเองมีความต้องการทางเพศเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแรงขับเคลื่อนของร่างกายที่ไม่แตกต่างจากผู้ชาย การจำกัดว่าเรื่องกิจกรรมทางเพศเป็นเพียงความต้องการของผู้ชาย เป็น

มายาคติที่ก่อให้เกิดแนวคิดอำนาจชายเป็นใหญ่ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมทางเพศ แต่หากใช้แนวความคิดเรื่องกิจกรรมทางเพศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ทั้งชายและหญิง จะสามารถปลดล็อกและรื้อสร้างมายาคตินั้นได้ อีกทั้งยังเสนอว่า กิจกรรมทางเพศควรคำนึงถึงความสุขและความต้องการของผู้หญิงด้วย ซึ่งในหนังสือแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางเพศในลักษณะใดที่สร้างความพอใจและสร้างความสุขให้กับผู้หญิงได้ เช่น การเล้าโลมของผู้ชาย การใช้ความนุ่มนวล ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ นักวิชาการกลุ่มนี้ให้ความเห็นว่า หนังสือมีคุณูปการเป็นแบบเรียน หรือสถานที่ทดลองที่แสดงตัวอย่างให้เห็นว่า ควรทำแบบใดจึงจะสร้างความสุขทางเพศให้กับผู้หญิงได้ หรือแม้แต่เรื่องสุขภาพทางเพศเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงว่า กิจกรรมทางเพศ หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องสามารถส่งเสริมสุขภาพของผู้หญิงได้อย่างไร Hortensia Amaro et al. (2000: 324-334) ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า มุมมองของสตรีนิยม (feminism) ควรให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพของผู้หญิง สุขภาพทางเพศของผู้หญิง แทนที่จะมองเห็นแต่ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเพศ มากไปกว่านั้น การให้ความสนใจกับสุขภาพทางเพศเป็นเรื่องที่จำเป็นที่ผู้ชายจะต้องให้ความสำคัญกับผู้หญิง หนังสือเป็นสื่อที่สาริตสิ่งที่ผู้ชายสามารถช่วยเหลือหรือส่งเสริมสุขภาพทางเพศของผู้หญิงได้ การมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกวิธี การใช้ถุงยางอนามัย เป็นสิ่งที่ช่วยให้สุขภาพทางเพศของผู้หญิงดีขึ้นได้ ในกลุ่มนักวิชาการสตรีนิยมที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นการใช้ประโยชน์จากหนังสือ การสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศชายและหญิงเกี่ยวกับประเด็นสุขภาพทางเพศที่เรารู้ได้จากหนังสือ เสนอมติและมุมมองที่แตกต่างไปจากกลุ่มนักวิชาการสตรีนิยมในยุคแรก ที่ให้ความสำคัญกับการทำให้ผู้หญิงตกเป็นวัตถุทางเพศของผู้ชาย ซึ่งเป็นการขยายมุมมองและมิติการศึกษาหนังสือให้หลากหลายมากขึ้น

จากกรณีนี้ชี้ให้เห็นว่า เรื่องอำนาจระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิงที่เกิดขึ้นบนพื้นที่หนังสือมีได้จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้อำนาจความเป็นชายกดทับอำนาจความเป็นหญิง ด้วยการทำให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ แต่ในทางกลับกัน การใช้อำนาจของผู้หญิงสามารถเกิดขึ้นได้จากการจ้องมองผู้ชายที่อยู่ใน

หนังโป๊เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของตนเอง และเป็นการสร้างความพึงพอใจผ่านสายตา แสดงให้เห็นว่า อำนาจที่เกิดขึ้นไม่ใช่การใช้อำนาจเพียงทางเดียว แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแบบสองทางกลับไปกลับมา (dialectic) สมสุข หินวิมาน (2557) กล่าวถึงการใช้อำนาจการจ้องมองผ่านสายตาของช่างภาพผู้ดูเพื่อเข้าไปกำกับท่าทางของนางแบบ เพื่อสร้างอารมณ์ยั่ววนทางเพศให้แก่ผู้ชม และการใช้สายตาของผู้ชมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง การใช้อำนาจลักษณะนี้ชี้ให้เห็นว่า ช่างภาพและผู้ชมมีอำนาจในการกำหนดให้นางแบบต้องเปลื้องผ้าต่อหน้ากล้อง แสดงท่าทาง และจัดระเบียบร่างกายให้เป็นไปตามที่ช่างภาพกำกับ เช่น การแอ่นอก การดันสะโพกออกไปด้านข้าง หรือยื่นมาด้านหน้า ซึ่งเป็นรหัสความหมายเกี่ยวกับเรื่องเพศ เพื่อตอบสนองความต้องการให้กับผู้ชม แต่ในขณะเดียวกัน นางแบบก็สามารถสร้างอำนาจกลับไปยังช่างภาพและผู้ชม ด้วยการแสดงท่าทางที่ก่อให้เกิดความต้องการทางเพศ และการสร้างความปรารถนาให้กับผู้ที่จ้องมองมายังตัวนางแบบ อำนาจที่อยู่ในหนังโป๊ไม่ได้เกิดจากฝั่งผู้เข้ารหัสความหมาย หรือผู้ชมที่ใช้อำนาจจากการจ้องมอง แต่ผู้หญิงที่เป็นแบบก็สามารถสร้างอำนาจต้องการและความปรารถนาให้กับผู้ชมได้เช่นกัน

หนังโป๊เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ของการต่อสู้ระหว่างอำนาจความเป็นชายและความเป็นหญิง หากแต่มุมมองทางด้านเพศสถานะศึกษาจะมีมุมมองและพัฒนาการที่อธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจที่เกิดขึ้นที่แตกต่างกันตามจุดยืนของนักวิชาการแต่ละคน โดยที่พื้นฐานของการอธิบายยังคงอยู่ที่เรื่องความเป็นชายและความเป็นหญิง แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนักวิชาการทางด้านเพศสถานะสร้างมิตินิยามเรื่องเพศให้ซับซ้อนขบถขยายออกไปมากกว่าความเป็นชายและความเป็นหญิง รวมไปถึงการพยายามที่จะสลายนแบ่งเรื่องเพศที่ถูกจำกัด หรือขีดเส้นแบ่งให้ค่านิยามว่าเพศปกติคือชายหญิงเท่านั้น แนวคิดเรื่องชายหญิงถูกแบ่งออกชัดเจนอันเนื่องมาจากอำนาจความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น ชีววิทยา กายวิภาค ที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยามเพศออกเป็นชายหญิงผ่านความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จัดแบ่งว่า ลักษณะใดที่เรียกว่าเพศชาย ลักษณะใดที่เรียกว่าเพศหญิง รวมไปถึงการประกอบสร้างความหมายว่าด้วยบทบาทที่ตามมาของ

เพศชายเพศหญิงตามบริบทของสังคมนั้น เป็นตัวกำหนดบทบาทความเป็นชาย และความเป็นหญิงให้ตรงตามลักษณะการแบ่งทางเพศสภาพ แต่การอธิบายดังกล่าวกลับทำให้สิ่งที่แตกต่างจากคำอธิบายนั้นถูกผลักไส ทำให้เป็นสิ่งที่อื่น กลายเป็นสิ่งผิดปกติในสังคม เช่น กลุ่มเพศทางเลือก

แนวคิดเกี่ยวกับเพศทางเลือก ส่งผลกระทบต่อแนวคิดการศึกษาทางเพศ สถานะที่พยายามอธิบายว่า เรื่องเพศเป็นสิ่งสมมติที่ถูกความรู้ทางวิทยาศาสตร์ อธิบาย จัดระเบียบ และสร้างให้คนในสังคมเชื่อว่า เพศมีเพียงชายหญิงซึ่งขีดเส้นแบ่งไว้อย่างชัดเจน แต่แนวคิดทางเพศสถานะอธิบายว่า เพศเป็นสิ่งไม่มีจริง เป็นการประกอบสร้างความหมายของสังคม เมื่อรากฐานความคิดเกี่ยวกับเพศ คือสิ่งที่ไม่มีจริง นักวิชาการกลุ่มนี้จึงให้คำอธิบายว่า ความหมายของเพศ และบทบาทที่เกิดขึ้นในเพศนั้น จะลื่นไหลไปตามสถานที่และเวลา ความหมายจะไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความเป็นชายและความเป็นหญิงในแต่ละสังคมจะให้ความหมายที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่ผิดปกติหรือแตกต่างไปจากบทบาทที่สังคมให้ไว้ สิ่งนั้นจะกลายเป็นอื่น และถูกกดทับให้ไม่มีตัวตนในสังคม ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเกี่ยวกับหนังโป๊ในกรอบแนวคิดด้านเพศสถานะศึกษา จึงเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับการอธิบายและวิเคราะห์บทบาทของเพศทางเลือก หรือสิ่งที่สังคมให้ความหมายว่า เป็นสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นในหนังโป๊มากกว่าการให้ความสำคัญกับการอธิบายโครงสร้างอำนาจความเป็นชายและความเป็นหญิง สิ่งที่เกิดขึ้นคือ การวิเคราะห์ตัวบท ที่ให้ความสำคัญกับเพศทางเลือก หรือสิ่งที่ไม่ถูกจัดว่ามีความเป็นชายหรือความเป็นหญิง เป็นพื้นที่ระหว่างความเป็นเพศทั้งสองที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้อย่างชัดเจน แต่พื้นที่ระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิงดังกล่าวนี้ กลับมีบทบาทสำคัญในการเป็นหน่วยวิเคราะห์ ที่แสดงให้เห็นถึงการพยายามหรือสร้างความหมายความเป็นชาย และความเป็นหญิงเพื่อนำไปสู่แนวคิดการสลายเส้นแบ่งเรื่องเพศ กล่าวคือ การอธิบายในแนวคิดนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าความเป็นชายและความเป็นหญิงไม่มีอยู่จริง การศึกษาด้าน “เคียวีร์” (queer) จะให้ความสำคัญกับการประกอบสร้างความหมายเรื่องเพศสภาพว่า เป็นเพียงความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการแยกเพศชาย หญิง ผลักดันให้สิ่งอื่นที่แตกต่างกลายเป็นสิ่ง

ผิดปกติ และไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ในแวดวงวิชาการด้าน “ควีียร์” ทางฝั่ง ตะวันตก เริ่มต้นมาจากนักวิชาการทางด้านสตรีที่นิยมที่ให้ความเห็นว่าการแบ่ง เพศออกเป็นชายหญิงเป็นการประกอบสร้างที่ผลักดันสิ่งอื่นกลายเป็นความผิด ปกติ Eve Kosofsky Sedgwick (1990) นักวิชาการด้าน “ควีียร์” ศึกษา ได้ ต่อต้านแนวคิดการแบ่งเพศออกเป็น 2 เพศ กลุ่มคนที่แสดงตัวตนความเป็นชาย และความเป็นหญิงตามขนบธรรมเนียมและกรอบของสังคมจะได้รับการยอมรับ แต่หากผิดไปจากนี้ก็จะถือว่าเป็นสิ่งอื่น ไม่ได้รับการยอมรับ และถูกกีดกันออก จากสังคม จนกลายเป็นกลุ่มคนชายขอบที่ไม่มีอำนาจ ต้องปกปิดตัวตน ทั้งนี้ Judith Butler (1990) กล่าวว่า เพศเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ไม่มีจริง แต่ ก็เป็นสิ่งที่ผู้คนมีอาจปฏิเสธได้ เราเกิดมาพร้อมกับการระบุตัวตนและเพศ การ ระบุพฤติกรรมที่ต้องเป็นไปตามความหมายที่สังคมกำหนด สังคมเป็นคนระบุ เพศและระบุการกระทำของเรา ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุด และความหมายของมันจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ

ในแวดวงวิชาการไทยเกี่ยวกับ “ควีียร์” มีการนำเข้าสู่ชุดความคิดมาจาก ฝั่งตะวันตกเพื่ออธิบาย และขยายขอบเขตการศึกษาทางด้านเพศสถานะในบริบท สังคมไทย การศึกษาสื่อโป๊เป็นอีกหนึ่งหน่วยวิเคราะห์ชี้ให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่ ในการต่อสู้ แต่ที่ผ่านมาแวดวงการศึกษาไทยจะให้ความสำคัญไปที่กรอบแนวคิด บรรทัดฐานทางสังคม (normative theory) และผลกระทบที่เกิดจากการใช้สื่อ (impact theory) เป็นหลัก เช่น การศึกษาของ วชิราธร ภูมรินทร์ (2551) ที่ชี้ให้เห็นว่า สื่อโป๊ควรถูกจัดการ และต้องทำให้ห่างไกลจากเยาวชนเนื่องจากเป็นสื่อ ที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ ให้แนวทางการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ กับเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามสื่อโป๊ ส่วนการศึกษาของ สุระ ศรีศิริ (2550) อธิบายเกี่ยวกับการใช้สื่อโป๊ของผู้ชม ซึ่งสื่อโป๊ถูกจัดให้เป็นสื่อที่ผู้ใช้เกิดความรู้สึก ผิด เนื่องจากผู้ชมมองว่าสื่อโป๊เป็นสื่อที่ขัดต่อศีลธรรม ซึ่งเป็นข้อกำหนดหลัก ของการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เป็นสื่อที่ต้องใช้ในพื้นที่ส่วนตัว หากจะกล่าวถึง แนวทางการศึกษาสื่อโป๊เพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ทางความหมาย และการ ต่อต้านอำนาจความเป็นชาย ทั้งการวิเคราะห์จากหนังโป๊ทั้งหนังโป๊ชายหญิงและ

หนังสือของกลุ่มชายรักชาย “เคเวียร์” เพื่อชี้ให้เห็นว่า การต่อสู้ของกลุ่ม “เคเวียร์” กับอำนาจความเป็นชายในหนังสือมีลักษณะอย่างไร การศึกษาของ ปิยะพงษ์ อิงโรสง (2562) อธิบายเรื่องความเป็น “เคเวียร์” ซึ่งเป็นพื้นที่ระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิง เพศคือสิ่งที่ไม่มีจริง เป็นเพียงสิ่งประกอบสร้างทางสังคม ใช้การวิเคราะห์ตัวละครหลักที่อยู่ในหนังสือโปเกย์ญี่ปุ่น ซึ่งจะมีลักษณะเป็นฝ่ายรุกและฝ่ายรับ โดยทั่วไปความหมายของฝ่ายรุกคือผู้กระทำที่มีอำนาจเหนือกว่า จะต้องมีความเป็นชายมากกว่า ในทางตรงกันข้าม ฝ่ายรับจะต้องมีความเป็นหญิงมากกว่า และตกเป็นผู้ถูกกระทำ แต่ทว่าจากการวิเคราะห์พบว่า ในหนังสือโปเกย์ญี่ปุ่นนำเสนอความเป็น “เคเวียร์” เพื่อชี้ให้เห็นถึงการต่อต้านการให้ความหมายอำนาจความเป็นชายและความเป็นหญิง ปฏิเสธการมีอยู่จริงเรื่องเพศที่ถูกทักท้วงว่ามีเพียงแค่สองเพศ แต่ต้องการริ่สร้าง ความหมายใหม่สลายเส้นแบ่ง และให้ความหมายว่า เพศไม่มีขอบเขตจำกัด สามารถเป็นอะไรก็ได้ ซึ่งผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การเป็นฝ่ายรุกหรือฝ่ายรับไม่จำเป็นที่จะต้องมีขอบเขต หรือจำกัดบทบาทพฤติกรรมตามที่สังคมให้ความหมายไว้ หากแต่มันสามารถสั่นไหวกลายเป็นอะไรก็ได้ เช่น ฝ่ายรุกมีลักษณะผอมบาง ผมยาว ใช้เสียงแหลม แต่งหน้า จัดแต่งทรงผมแบบผู้หญิง ในขณะที่ฝ่ายรับกลับมีลักษณะที่มีความเป็นชายสูง เช่น มีกล้ามเนื้อโดยเฉพาะกล้ามเนื้อทรวงอก ผิวสีแทน กำยำ ซึ่งบทบาทเหล่านี้กลับถูกสลับบทบาท เป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ไม่ตายตัว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความเป็นชายและความเป็นหญิงเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น การวิเคราะห์หนังสือโปเกย์ญี่ปุ่นที่เน้นให้เห็นว่า ความเป็นชายนั้นถูกทำลายลงด้วยความเป็น “เคเวียร์” เพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่า การศึกษาในแนวทางเพศสถานะศึกษาต้องการริ่สร้าง ความหมายเกี่ยวกับเรื่องเพศ และการสลายเส้นแบ่งที่จำกัดความเป็นเพศ บทบาทที่เกิดขึ้นในหนังสือโปเกย์ญี่ปุ่นแสดงให้เห็นแล้วว่า เพศคืออะไรก็ได้ ไม่ถูกจำกัดเพียงแค่ความหมายตามที่สังคมขีดเส้นไว้ ดังนั้นแนวทางในการวิเคราะห์หนังสือโปเกย์ในแนวคิดทางด้านเพศสถานะศึกษา จึงมีลักษณะการอธิบายที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าเพศเป็นสิ่งที่สมมติ แสดงให้เห็นถึงความพยายามจะสลายเส้นแบ่งความเป็นชายและความเป็นหญิง

แนวทางการศึกษาด้าน “เคเวียร์” เป็นการรื้อสร้างความหมาย หรือการ รื้อสร้างชุดความรู้เกี่ยวกับเพศที่ถูกครอบงำด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการ จำแนกความเป็นเพศ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง และความเป็นอื่น สะท้อน ให้เห็นถึงภาพการเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำผ่านการให้ความหมายเรื่องเพศ ความต้องการแสดงออกถึงความเท่าเทียมเป็นสิ่งที่นักวิชาการกลุ่มนี้ต้องการนำ เสนอชุดความคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ อำนาจของบุรุษเพศ และอภิสิทธิ์ความเหนือ กว่าจะต้องหมดไป ดังนั้น การศึกษาหนังสือในฐานะการเป็นพื้นที่แห่งการต่อสู้ และการแสดงออกถึงการต้องการความเท่าเทียมในเรื่องเพศสถานะ เป็นสิ่งที่ นักวิชาการกลุ่มนี้ต้องการแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าหนังสือจะเป็นพื้นที่ที่ถูกใช้งานจาก ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่ในขณะเดียวกัน พื้นที่นี้ยังเป็นพื้นที่ที่ใช้แสดงออกถึง การต่อต้านอำนาจความเป็นชายได้เช่นกัน

วิวิธวิทยาของการศึกษาหนังสือ

ในการศึกษาหนังสือ Alan McKee (2014: 53-63) กล่าวถึงวิวิธวิทยา สำหรับการศึกษานี้ว่า เป็นการศึกษาที่สามารถใช้วิวิธวิทยาที่หลากหลาย ทั้งการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) การศึกษาโดยใช้สถิติ แต่วิวิธวิทยาที่ แตกต่างกันย่อมมีปรัชญาในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ต่างกัน การใช้สถิติ เพื่อทำนายพฤติกรรมของมนุษย์อันเกิดมาจากการเปิดรับหนังสือ หรือผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อนี้เป็นการศึกษา และทำนายเพื่อให้เห็นลักษณะของ ปรากฏการณ์ในรูปแบบทั่วไป มีวัตถุประสงค์เพื่อการบ่งชี้และอธิบายภาพรวม ของพฤติกรรมมนุษย์ ในลักษณะการจัดกลุ่มที่เห็นเป็นแนวโน้มของการกระทำ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การอธิบายสาเหตุจากการรับชมหนังสือประเภทใช้ ความรุนแรง จะก่อให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรง หรืออาชญากรรมทางเพศได้ อย่างไร โดยศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการเกิดการกระทำเหล่านั้นได้ เช่น อายุ หรือระดับการรู้เท่าทันสื่อที่ต่างกันจะมีผลต่อการใช้ความรุนแรง หรือก่อ อาชญากรรมทางเพศได้ การศึกษาหนังสือในเชิงจิตวิทยาจะใช้วิวิธยานี้เพื่อการ ทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีความน่าเชื่อถือ ปราศจากอคติ และสามารถนำ

ผลการศึกษาไปทำนายพฤติกรรมได้ แต่ข้อจำกัดคือ ไม่สามารถให้รายละเอียดหรือสร้างความเข้าใจกับพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างละเอียด เนื่องจากการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การทำนายให้เห็นสภาพของปรากฏการณ์โดยทั่วไป ในขณะที่การวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวิวิธวิทยาที่ชี้ให้เห็นถึงรายละเอียดปรากฏการณ์ เน้นการให้ความสำคัญกับการอธิบายตัวแปร หรือปรากฏการณ์ที่มีลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะ เพื่อสร้างความเข้าใจกับตัวแปรหรือปรากฏการณ์นั้นมากกว่าการทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้น หรืออธิบายลักษณะพฤติกรรมมนุษย์ในลักษณะทั่วไป และสร้างเป็นเงื่อนไขการเป็นสาเหตุและผลลัพธ์ หากแต่การศึกษาด้วยทฤษฎีแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขการมีอยู่ของหนึ่งไป การอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรที่โยงใยกันคือแนวความคิดพื้นฐานการศึกษาหนึ่งไป ในฐานะตัวบทที่มุ่งเน้นการอธิบายลักษณะเฉพาะมากกว่าการอธิบายลักษณะทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของการศึกษาด้วยทฤษฎีคือ ความเอนเอียงหรืออคติ (bias) ของผู้วิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยคือเครื่องมือในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นผลการศึกษาก็จะมีความเห็นและอคติของผู้วิจัยสอดแทรกอยู่ในการวิเคราะห์อยู่เสมอ ซึ่งอาจทำให้ความน่าเชื่อถือน้อยลงเมื่อเทียบกับการศึกษาในเชิงการใช้สถิติ

ในบทความนี้จะนำเสนอการศึกษาหนึ่งไปด้วยวิวิธวิทยาแบบการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) โดยการวิเคราะห์สัญลักษณ์และเนื้อหาที่อยู่ในหนึ่งไป จากการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกิดขึ้นในหนึ่งไป

● การศึกษาหนึ่งไปในฐานะตัวบท

การวิเคราะห์ตัวบท เป็นระเบียบวิธีการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความหมายที่แฝงอยู่ในเนื้อหาหนึ่งไป ที่มีมากกว่าหน้าที่ในการสร้างความรื่นรมย์ทางเพศ กล่าวคือ ความหมายที่อยู่ในองค์ประกอบต่างๆ ของหนึ่งไป จะแสดงให้เห็นว่า หนึ่งไปทำหน้าที่การประกอบสร้างความหมายในรูปแบบต่างๆ ขึ้นอยู่กับกรอบหรือแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์หนึ่งไปว่า ต้องการอธิบายให้เห็นถึงความ

สัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ที่ถูกประกอบสร้างความหมายขึ้นภายใต้กรอบหรือแนวคิดนั้น เช่น การใช้แนวคิดด้านเพศสถานะศึกษาในการอธิบายสัญลักษณ์ที่อยู่ในหนังสือจะมีแนวทางหลักในการอธิบายให้เห็นถึงอำนาจความเป็นเพศที่แฝงอยู่ในสัญลักษณ์สื่อออกมาเป็นความหมายตัวแทนอำนาจของเพศนั้น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่นอกเหนือไปจากเพศสภาพที่มีความหมายตรงตัว แต่จะให้ความสำคัญกับสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนแสดงความเป็นเพศนั้นออกมาผ่านองค์ประกอบต่างๆ ในหนังสือ ขนาดอวัยวะเพศชายเป็นสิ่งที่ถูกใช้แสดงถึงอำนาจความเป็นชายที่ถูกใช้มากที่สุด การมีอวัยวะเพศชายขนาดใหญ่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายที่มากกว่าอวัยวะเพศชายขนาดเล็ก บทสนทนาในหนังสือมักจะกล่าวถึงเรื่องขนาดอวัยวะเพศ เพื่อแสดงความพึงพอใจให้กับฝ่ายตรงข้าม ความเจ็บปวด ความทรมาณ หรือความพอใจที่เกิดขึ้นขณะมีเพศสัมพันธ์ แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้กระทำที่สามารถสร้างความรู้สึกต่างๆ ให้กับอีกฝ่ายหนึ่งได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนเรื่องอำนาจความเป็นชายที่มีอำนาจเหนือกว่า หรืออำนาจเพศชายที่สามารถควบคุมกิจกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นได้

● มิตินิเทศวิเคราะห์ตัวบทหนังสือ

การวิเคราะห์หนังสือด้วยวิธีวิทยาแบบการวิเคราะห์ตัวบท จะใช้มิตินิเทศศึกษาในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงความหมายของตัวบทที่ถูกเข้ารหัสในลักษณะต่างๆ การถอดรหัสความหมายตัวบทจึงจำเป็นต้องหาแนวทางหรือมิตินิเทศศึกษา เพื่อเป็นกรอบและขอบเขตในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหนังสือ โดยที่ Mckee (2014) กล่าวถึงมิตินิเทศศึกษาหนังสือว่ามีแนวทางเด่นๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. มิตินิเทศเชิงการวิเคราะห์อุดมการณ์ (Ideological Analysis)

การวิเคราะห์มิตินิเทศเชิงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในการประกอบสร้างความหมายในหนังสือ ใช้แนวทางการค้นหาอุดมการณ์หลักที่ถูกติดตั้งอยู่ในเนื้อหาที่ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นรหัสความหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ผ่านการเล่าเรื่อง เช่น ความเป็นสังคมปิตาธิปไตย ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่ถูกนำ

มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ให้เห็นถึงอำนาจความเป็นชายที่อยู่เหนืออำนาจความเป็นหญิง ผู้หญิงเป็นเครื่องประดับ สิทธิทรัพย์ หรือวัตถุทางเพศให้กับผู้ชาย การศึกษาโดยการใช้อุดมการณ์เป็นแนวทางการวิเคราะห์ จะแสดงให้เห็นถึงลักษณะของสัญญาะที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงพลังอำนาจของความเป็นชายที่กดทับความเป็นหญิงอยู่ในหนังโป๊ อุดมการณ์ความเป็นเชื้อชาติซึ่งจะสะท้อนความเป็นชาติที่อยู่ในหนังโป๊ผ่านเชื้อชาติของนักแสดง หรือสังกัดที่มาของหนังโป๊เรื่องนั้น เช่น ความเป็นชาติในหนังโป๊ญี่ปุ่นจะมีลักษณะเป็นชาตินิยมสูง กล่าวคือ นักแสดงหรือทีมงานจะเป็นชาวญี่ปุ่นทั้งหมด การใช้ภาษา ลักษณะวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ จะสะท้อนความเป็นชาติและความเป็นชาตินิยมของชาวญี่ปุ่น แม้ว่าในหนังโป๊บางเรื่องจะใช้ชาวต่างชาติเข้าร่วมแสดง แต่จะเป็นเพียงลักษณะหนังโป๊ที่ตอบสนองความต้องการคนบางกลุ่มที่ต้องการชมคนญี่ปุ่นมีเพศสัมพันธ์กับชาวต่างชาติ เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วหนังโป๊ลักษณะนี้มีอยู่ไม่มาก เนื่องจากความเป็นชาตินิยมของชาวญี่ปุ่น รวมไปถึงอุดมการณ์รักต่างเพศซึ่งเป็นบรรทัดฐานหลักของสังคมให้คุณค่ากับรักต่างเพศมากกว่ารักเพศเดียวกัน กล่าวคือ การนำเสนอกิจกรรมทางเพศของชายหญิงเป็นการตอกย้ำอุดมการณ์ความชอบธรรมของรักต่างเพศให้เป็นสิ่งถูกต้อง และเป็นค่านิยมหลักของสังคม ผลักไสให้เพศทางเลือกกลายเป็นสิ่งอื่น หรือสิ่งผิดปกติในสังคม การใช้มิติการศึกษาในแนวทางนี้จะชี้ให้เห็นถึงอุดมการณ์หลัก และวิธีการต่อสู้ของอุดมการณ์อื่นที่ต้องการต่อต้านอุดมการณ์หลักของสังคม ซึ่งเป็นมิติการศึกษาที่ชี้ให้เห็นการเป็นพื้นที่การต่อสู้เชิงอุดมการณ์ของหนังโป๊ได้เป็นอย่างดี

2. มิติในเชิงการวิเคราะห์การอ่านความหมายของผู้ชม (Textual Readings)

เป็นมิติการสะท้อนความคิดและการอ่านความหมายของผู้ชมว่า ผู้ชมนั้นอ่านความหมายรหัสสารที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในหนังโป๊ว่าอย่างไร สะท้อนมุมมองของผู้ชมและสิ่งที่หล่อหลอมให้เกิดการอ่านความหมายที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ในมิตินี้จะชี้ให้เห็นว่า อุดมการณ์ที่ถูกใส่รหัสความหมายในหนังโป๊ และการแสดงออกถึงการเป็นพื้นที่ต่อสู้เชิงอุดมการณ์ของผู้ชมนั้น สามารถถอดรหัส

ความหมายไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร ตัวแปรที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการอ่านความหมายในลักษณะการเป็นพื้นที่ต่อสู้เชิงอุดมการณ์คืออะไร ผู้วิจัยจะต้องใช้เครื่องมือการศึกษา เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อแสดงลักษณะการอ่านความหมายของผู้ชม จัดกลุ่มผู้ชมที่อ่านความหมายในลักษณะเดียวกัน และค้นหาตัวแปรที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการอ่านความหมายในลักษณะนั้น มิติการวิเคราะห์ในเชิงการอ่านความหมายของผู้ชมนี้เป็นการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นว่า อุดมการณ์ที่ถูกใส่รหัสความหมายมานั้นผู้ชมอ่านความหมายไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

3. มิติในเชิงการวิเคราะห์คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Appreciation)

มิติการศึกษาในลักษณะนี้จะมองว่า หนึ่งโป๊คือ งานศิลปะที่มีลักษณะเป็นพาณิชยศิลป์ จะศึกษาเพื่อค้นหาคุณค่าของหนึ่งโป๊ในมิติคุณค่าทางศิลปะและสุนทรียศาสตร์ว่า หนึ่งโป๊เรื่องนั้นมีคุณค่าในเชิงศิลปะมากน้อยเพียงใด เช่น การศึกษาองค์ประกอบศิลป์ (artistic composition) ความมั่งคั่งในการถ่ายทอดร่างกายมนุษย์ หรือการให้คุณค่าสุนทรียะในการเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งมิติการศึกษาในลักษณะนี้ให้คุณค่ากับหนึ่งโป๊ที่ไม่ใช่แง่มุมมองทางกามารมณ์เพียงอย่างเดียว เป็นการยกระดับหนึ่งโป๊ให้สูงขึ้น และมีความหมายในอีกแง่มุมหนึ่ง

4. มิติในเชิงการตีความหมายรหัสสัญญาะ (Exegesis)

การวิเคราะห์ในมิติการศึกษาคติความหมายสัญญาะที่เกิดขึ้นในหนึ่งโป๊ ผู้ศึกษาจะต้องมีแนวทางหรือมีทฤษฎีเป็นกรอบในการกำหนดการวิเคราะห์ความหมายของสัญญาะนั้น เพื่อให้การตีความเป็นไปอย่างมีแนวทาง และแสดงให้เห็นถึงการเป็นข้อมูลสนับสนุนการนำเสนอการต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์หลักและอุดมการณ์รอง ผ่านการประกอบสร้างความหมายสัญญาะที่เป็นตัวแทนของอุดมการณ์ดังกล่าว เพื่อให้การอธิบายสมมติฐานที่ต้องการพิสูจน์ว่า รหัสความหมายของสัญญาะที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นการสร้างตัวแทนของอุดมการณ์แต่ละฝั่งที่ต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกอำนาจของตนในพื้นที่หนึ่งโป๊ เช่น การใช้รองทำสั้นสูงเหยียบไปบนใบหน้าหรืออวัยวะเพศชาย เป็นการแสดงออกถึงการต่อสู้ระหว่างอำนาจความเป็นหญิงกับอำนาจความเป็นชาย ที่ชี้ให้เห็นว่า ในพื้นที่หนึ่งโป๊

อำนาจความเป็นหญิงสามารถสถาปนาอำนาจของตัวเองอยู่เหนืออำนาจความเป็นชายได้ ผ่านสัญญาะรองเท่าสั้นสูงที่เป็นตัวแทนของความเป็นหญิง ในขณะที่ไบหน้าหรืออวัยวะเพศชายเป็นตัวแทนความเป็นชายที่ถูกกระทำให้อยู่ต่ำกว่าด้วยการใช้รองเท่าสั้นสูงเหยียบ จากตัวอย่างจะแสดงให้เห็นว่า สัญญาะที่ถูกประกอบสร้างความหมายขึ้นจะต้องถูกตีความผ่านมิติอุดมการณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายสัญญาะนั้น จึงจะมีความหมายและแสดงให้เห็นการเป็นพื้นที่ต่อสู้ของหนังโป๊ระหว่างอำนาจความเป็นชายและอำนาจความเป็นหญิง

การเลือกแนวทางหรือเลือกใช้กรอบความคิดในการอธิบายหนังโป๊ เป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างจุดยืนการวิเคราะห์ ที่ทำให้การอธิบายปรากฏการณ์นั้นมีทิศทางที่ชัดเจน และมุ่งประเด็นไปในสิ่งที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ซึ่งไม่ต่างจากการวิเคราะห์สื่อประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ โฆษณา ละครโทรทัศน์ ทีวีเกมโชว์ ที่ล้วนแล้วแต่เป็นผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยม การวิเคราะห์หนังโป๊มักจะใช้แนวทางในการแยกวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบในแนวทางเดียวกันกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์ เนื่องจากลักษณะของการเล่าเรื่อง การนำเสนอ และการผลิตความหมายเป็นไปในลักษณะเดียวกัน หากแต่ถ้าเมื่อแยกองค์ประกอบเหล่านั้นได้แล้ว ขั้นตอนการอธิบายความหมายสัญญาะจะดำเนินไปตามกรอบแนวคิดหลักที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ดังที่กล่าวยกตัวอย่างไว้ข้างต้น Peter Lehman (2006) กล่าวว่า องค์ประกอบของหนังโป๊ไม่แตกต่างไปจากองค์ประกอบของภาพยนตร์ ประกอบด้วยบท กล้อง การเคลื่อนไหว การจัดองค์ประกอบ การตัดต่อ การบันทึกและตัดต่อเสียง ดนตรีประกอบ แต่สิ่งที่มีมากกว่านั้นในหนังโป๊คือ การประกอบสร้างของบททางกามารมณ์ (sexual scripts)

สำหรับองค์ประกอบของหนังโป๊ (elements of porn) ในทัศนะของ Lehman (2006) นั้น ประกอบไปด้วย

- องค์ประกอบด้านฉาก (set dressing)
- องค์ประกอบด้านแสงและเงา (lights and shadow)
- องค์ประกอบของสี (colour)

- องค์ประกอบด้านการแสดงและตัวแสดง (acting and actors)
 - การสื่อสารภาษาของกล้อง (the language of the camera)
 - องค์ประกอบด้านเสียง (sound)
 - องค์ประกอบด้านการตัดต่อและลำดับภาพ (editing)
 - องค์ประกอบด้านการถ่ายทำหนังโป๊ (porn photography)
 - องค์ประกอบด้านโครงเรื่อง (plot)
 - องค์ประกอบด้านการเล่าเรื่องกิจกรรมทางเพศ (sexual activities)
- การวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบนั้น ใช้แนวทางการอธิบายเช่น

เดียวกันกับการวิเคราะห์ภาพยนตร์ โดยที่จะมีทฤษฎีหรือแนวคิดเป็นกรอบในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ โดยในบทความนี้จะกล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์หนังโป๊ ได้แก่ องค์ประกอบด้านฉาก โครงเรื่อง และการเล่าเรื่องกิจกรรมทางเพศ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจและการต่อต้านที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจความเป็นชาย อำนาจความเป็นหญิง อำนาจของสังคมที่มีต่อปัจเจกบุคคล ซึ่งโดยทั่วไปจะนำเสนอโครงสร้างอำนาจที่มีลักษณะการเป็นอำนาจที่อยู่เหนือกว่า และมีบทบาทในการกดทับสิ่งอื่น

ฉากที่เป็นการระบุสถานที่ที่เกิดกิจกรรมทางเพศ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความผันทางกามารมณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ บทบาทที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ที่ผู้ผลิตต้องการสร้างความหมายผ่านสัญลักษณ์ในสถานการณ์หรือบทบาทนั้น ฉากที่เกิดขึ้นในหนังโป๊จะเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนความหมายของสิ่งต่างๆ ที่หนังโป๊ประกอบสร้างความหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหมายที่ต้องการต่อต้าน ชัดขึ้น บางครั้งหนังโป๊จะเลือกฉากที่เป็นพื้นที่สาธารณะ เพื่อต้องการนำกิจกรรมทางเพศซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ปกปิดที่สุดมาเปิดโปงในพื้นที่สาธารณะเพื่อต่อต้านบรรทัดฐานของสังคม การใช้พื้นที่ที่มีความหมายเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ หรือมีอำนาจมากในบริบทสังคมนั้น ก็มักจะถูกนำมาใช้เป็นฉากเพื่อนำเสนอกิจกรรมทางเพศ เช่น ห้องเรียน สถานีตำรวจ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านอำนาจความรู้และอำนาจรัฐ ในบริบทสังคมญี่ปุ่นออนเซ็นถือเป็นพื้นที่สาธารณะที่อนุญาตให้

ทุกคนแก้ผ้าอาบน้ำร่วมกันได้ เพื่อแสดงความหมายการเป็นพื้นที่แห่งการเปิดเผย ความจริงใจ การไม่มีความลับระหว่างกันโดยเฉพาะคนในครอบครัว แทบจะกล่าวได้ว่า เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นตัวแทนอำนาจความเป็นชาติญี่ปุ่นกว่าได้ กล่าวคือ การสร้างชาติของญี่ปุ่นจะเน้นเรื่องความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความสามัคคี ซึ่งออนเซ็นเป็นพื้นที่ที่มีความหมายดังกล่าวเข้มข้นมาก แต่การเลือกใช้ฉากออนเซ็นเพื่อแสดงกิจกรรมทางเพศในหนังโป๊ญี่ปุ่น เป็นสิ่งที่พยายามแสดงความหมายในเชิงการต่อต้านสังคมของคนญี่ปุ่น แม้ว่าในฉากหน้าของพฤติกรรมคนญี่ปุ่นต้องทำตามกฎระเบียบสังคมอย่างเคร่งครัด แต่ภายในความคิดต้องการต่อต้าน และตั้งคำถามกับกฎระเบียบเหล่านั้น ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของฉากออนเซ็นในหนังโป๊ญี่ปุ่น

นอกจากนี้ Lehman (2006) ยังให้ทัศนะเกี่ยวกับฉากที่สำคัญในหนังโป๊ว่า ฉากที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจ และการแสดงอำนาจจะเกิดขึ้นในฉากนี้ คือ ฉากถึงจุดสุดยอด (orgasm) ของนักแสดง โดยทั่วไปแล้วในหนังโป๊ชายหญิงและหนังโป๊เกย์ ฉากจบของเรื่องจะจบอยู่ที่ฉากนี้ กล่าวคือ เมื่อตัวแสดงผู้ชายถึงจุดสุดยอดเท่ากับเป็นฉากจบของเรื่อง แต่ฉากนี้จะมีการถ่ายทำที่เน้นเป็นพิเศษ เนื่องจากฉากดังกล่าวถือได้ว่าเป็นฉากที่ทำเงิน (the money shot) และเติมเต็มความฝันทางกามารมณ์ให้แก่ผู้ชม การนำเสนอฉากนี้จะเป็นไปอย่างพิถีพิถัน ใส่รายละเอียด และประณีตเป็นพิเศษ ด้วยเหตุผลทางกามารมณ์ แต่อย่างไรก็ตาม ฉากนี้สามารถวิเคราะห์สัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นผ่านการประกอบสร้างความหมายผ่านสายตาของผู้กำกับและตากล้องได้ กล่าวคือ นอกจากฉากนี้จะเติมเต็มจินตนาการให้แก่ผู้ชมว่า ตัวแสดงนั้นถึงจุดสุดยอดแล้วจริงผ่านน้ำอสุจิ ฉากดังกล่าวยังสามารถแสดงให้เห็นถึงอำนาจที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแสดง ไม่ว่าจะเป็นหนังโป๊ชายหญิง หรือหนังโป๊เกย์ ผู้ที่มีอำนาจมากกว่าจะเป็นผู้ชายที่สามารถแสดงอำนาจผ่านการถึงจุดสุดยอดและการหลั่งอสุจิ ซึ่งพื้นที่ในการหลั่งเป็นการแสดงถึงความเหนือกว่าบนพื้นที่ของร่างกายอีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วเมื่อมีการหลั่งเกิดขึ้น ฉากการหลั่งมักจะไม่มีเกิดขึ้นภายในร่างกายของอีกฝ่าย จะต้องแสดงให้เห็นการถึงจุดสุดยอดภายนอกร่างกาย ซึ่งอสุจิเปรียบเสมือน

สัญลักษณ์ของอำนาจที่เหนือกว่า เมื่อหลังลงบนพื้นที่ใดของร่างกาย เท่ากับการแสดงสัญญาณที่แสดงถึงการมีอำนาจครอบครองและเป็นเจ้าของพื้นที่นั้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว พื้นที่ที่มักจะพบการแสดงอำนาจอยู่บ่อยครั้งคือ การหลังลงบนใบหน้าของอีกฝ่าย ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การสร้างอำนาจบนพื้นที่บนใบหน้า เนื่องจากเป็นสัญญาณที่มีความหมายที่โยงไปถึงการร่วมเพศที่เกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัว แต่เมื่อถึงจุดสุดยอดต้องการกระทำบนใบหน้าเพื่อแสดงอำนาจ ซึ่งเป็นสัญญาณที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของบุคคลนั้น ใบหน้าคือส่วนที่ถูกเปิดเผยในพื้นที่สาธารณะอยู่ตลอดเวลา แต่กิจกรรมทางเพศเป็นเรื่องของพื้นที่ส่วนตัว การถึงจุดสุดยอดบนใบหน้า นอกจากจะแสดงอำนาจเหนือพื้นที่บนร่างกายของอีกฝ่าย ก็แสดงถึงอำนาจในการเปิดเผยเรื่องเพศในพื้นที่สาธารณะเช่นกัน

การวิเคราะห์โครงเรื่องจะสัมพันธ์กันกับความผันทางกามารมณ์ซึ่งการเล่าเรื่องในหนังสือปีนั้น Lehman (2006) กล่าวว่า ลักษณะของการเล่าเรื่องสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การเล่าเรื่องแบบไม่มีเรื่องราว (loose sets of related situations)
2. การเล่าเรื่องแบบมีโครงเรื่อง หรือการเล่าเรื่องแบบมีเรื่องราว (full fledged stories)

ทั้งนี้ การเล่าเรื่องแบบมีเรื่องราว หรือมีโครงสร้างของเรื่อง จะสะท้อนความผันทางกามารมณ์ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ หนังสือที่มีเรื่องราว ตัวละครมีบทบาท เล่าเรื่องด้วยการสร้างสถานการณ์ที่นอกเหนือไปจากฉากกิจกรรมทางเพศ ในส่วนนี้จะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความผันทางกามารมณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ บทบาทที่เกิดขึ้นในหนังสือที่ผู้ผลิตต้องการสร้างความหมายผ่านสัญญาณในสถานการณ์หรือบทบาทนั้น เช่น การให้ตัวละครหลักรับบทเป็นเจ้านาย แต่งกายด้วยชุดสูทผูกไท กำลังจะมีกิจกรรมทางเพศกับเลขานุการที่แต่งกายด้วยชุดทำงานที่เรียบร้อย โดยมีฉากเป็นห้องทำงาน เรื่องราวลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงสถานะ บทบาท และสถานที่ที่สามารถกระตุ้นอารมณ์ทางเพศให้แก่ผู้ชมได้

การวิเคราะห์เรื่องความผันทางกามารมณ์เป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมจากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาพยนตร์ทั่วไป ความผันทางกามารมณ์จะมี

ความหมายที่แฝงอยู่ในสัญญาณ การวิเคราะห์ความฝันทางกามารมณ์เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสำนึกและความคิดของคนในสังคมที่อยู่ภายใต้บริบททางสังคมนั้น การหล่อหลอมเรื่องเพศในสังคมกับปัจเจกบุคคลจนกลายเป็นสำนึก และความคิดถูกฝังลงไปอยู่ในปัจเจก ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบของความฝันทางกามารมณ์ ทั้งนี้ Martin Barker (2013: 20-28) ให้ความหมายของคำว่าความฝันทางกามารมณ์ (sexual fantasy) ไว้ว่า

- ความฝันทางกามารมณ์ เป็นเสมือนแว่นขยายที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ความต้องการที่พยายามเติมเต็มความสุข
- ความฝันทางกามารมณ์ คือ กระจกที่สะท้อนการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ
- ความฝันทางกามารมณ์ คือ โลกแห่งความฝันที่เต็มรอการค้นพบและเป็นสิ่งที่ปรารถนา
- ความฝันทางกามารมณ์ คือ การเดินทางและการทำกิจกรรมในสุ่ดินแดนที่ห่างไกลอันเป็นที่ปรารถนา
- ความฝันทางกามารมณ์ คือ ตัวตนอีกด้านหนึ่งที่เราเป็นหรืออาจจะไม่เป็น

การวิเคราะห์ความฝันทางกามารมณ์จากการเล่าเรื่องในหนังโป๊ สามารถวิเคราะห์ผ่านฉาก ตัวละคร และกิจกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นในหนังโป๊เรื่องนั้น เช่นหนังโป๊เล่าเรื่องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างหมอกับคนไข้ในห้องตรวจ ซึ่งเป็นเรื่องบังเอิญที่หมอผู้หญิงต้องตรวจอวัยวะเพศของคนไข้ชาย จนทั้งสองฝ่ายมีอารมณ์ทางเพศ และมีเพศสัมพันธ์ในห้องตรวจ จากเรื่องราวนี้แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ยาก แต่ในจิตใต้สำนึกของผู้ชมที่ชื่นชอบเรื่องราวในลักษณะดังกล่าว ต้องการให้เกิดขึ้นจริง แต่ไม่สามารถทำได้ การจินตนาการผ่านการรับชมหนังโป๊เป็นทางออกหนึ่งที่ทำให้ผู้ชมตอบสนองความต้องการในส่วนนี้ได้ จากการวิเคราะห์ด้วยบทพบว่า การใช้พื้นที่ต้องห้าม หรือบทบาทต้องห้ามที่ขัดกับบรรทัดฐานของสังคม นำเสนอผ่านเนื้อหาหนังโป๊ นัยหนึ่งคือต้องการรื้อสร้างหรือต่อต้านสังคม ที่ขีดเส้นความถูกต้องในกิจกรรมทางเพศ การใช้ฉากเป็น

โรงพยาบาล เพื่อต้องการแสดงการต่อต้านความหมายเรื่องการเป็นพื้นที่ปลอดภัย
เกี่ยวข้องกับการรักษา แต่กลับถูกนำมาใช้เพื่อเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทาง
เพศ รวมไปถึงการเปลี่ยนพื้นที่สาธารณะที่มีกล่องวงจรปิดถูกจับตามองในสายตา
ผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ให้กลายเป็นพื้นที่ส่วนตัวในการทำกิจกรรมทางเพศ ซึ่งเป็น
กิจกรรมที่มีความส่วนตัวมากที่สุดของมนุษย์ การเลือกบทบาทตัวละครที่เป็น
หมอกับคนไข้ยังสะท้อนการต่อต้านอำนาจความรู้ของหมอ ซึ่งโดยปกติหมอจะมี
อำนาจมากกว่าคนไข้ สามารถสั่งให้แก้ผ้าตรวจร่างกาย สั่งยาให้กินตามที่สั่ง แต่
ในกรณีนี้หมอกลับกลายเป็นฝ่ายถูกสั่งให้แก้ผ้า นำเสนออำนาจในลักษณะกลับหัว
กลับหางซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในโลกแห่งความเป็นจริง แต่เมื่อเข้ามาอยู่
ในพื้นที่หนังโป๊ก็สามารถเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้รับการ
ยกเว้น กิจกรรมทางเพศที่เกิดขึ้นระหว่างคนไข้กับหมอแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยน
สลับไปมาระหว่างอำนาจที่กลับหัวกลับหาง ก่อนเข้าสู่กิจกรรมทางเพศ หมอจะมี
อำนาจมากกว่าคนไข้ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นคือหมอสามารถสั่งคนไข้ได้ เนื่องจาก
หมอก็คือตัวแทนอำนาจของความรู้ คนไข้จะลีโรราบและเชื่อฟังหมอ แต่เมื่อเข้าสู่
กิจกรรมทางเพศหมอกลับกลายเป็นผู้ถูกสั่งการ และถูกใช้อำนาจกดทับการเป็น
ตัวแทนความรู้ แสดงให้เห็นถึงการต่อต้านที่เกิดขึ้นผ่านกิจกรรมทางเพศ ซึ่งใน
โลกความเป็นจริงคนไข้อาจจะอยากทำหาย และใช้อำนาจกับหมอ เช่นเดียวกับ
กับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ หลังกิจกรรมทางเพศจบลงทุกอย่างจะกลับเข้าสู่
สภาวะปกติ โครงสร้างอำนาจจะกลับมาเป็นเหมือนเดิมคล้ายกับว่าก่อนหน้านี้
ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางเพศนั้นเปรียบเสมือนพื้นที่แห่ง
พิธีกรรม (ritual space) ที่เปลี่ยนให้ปัจเจกกลายเป็นบุคคลอื่นไปชั่วขณะ และ
เมื่อพิธีกรรมนั้นสิ้นสุดลง ทุกอย่างจะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ

นอกจากนี้แล้ว ความผันทางกามารมณ์ที่เกิดจากการประกอบสร้างขึ้น
ยังชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจ และการให้ความหมายที่แตกต่างออกไปจาก
เรื่องเพศที่อยู่ในชีวิตจริงหรือในชีวิตประจำวัน เช่น ฉากที่เกิดกิจกรรมทางเพศ
ในพื้นที่สาธารณะ หรือกลางแจ้ง (outdoor) เป็นการนำผู้ชมออกจากความเป็น
จริงชั่วขณะเพื่อเติมเต็มความผันทางกามารมณ์ที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง และ

ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการท้าทายอำนาจของสังคม ผ่านกิจกรรมทางเพศที่เป็นกิจกรรมที่มีความเป็นส่วนตัวมากที่สุด แต่กลับถูกเปิดโปงหรือนำเสนอในพื้นที่สาธารณะ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า นอกจากพื้นที่ทางกายภาพแล้ว พื้นที่ในจินตนาการยังเป็นการสร้างพื้นที่โลกสมมติเพื่อเปิดโอกาสให้ปัจเจกได้ทดลองเป็นสิ่งที่อื่น ได้เติมเต็มความฝันและจินตนาการของตนเอง เพื่อลดแรงเสียดทานระหว่างปัจเจกกับสังคมที่มีกฎเกณฑ์ และบรรทัดฐานของสังคมคอยกำหนดและเป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมของปัจเจก การสร้างพื้นที่หนังโป๊จึงเป็นพื้นที่ที่ทำให้ปัจเจกได้หลุดออกจากความเป็นจริงเข้าสู่โลกแห่งจินตนาการ มีลักษณะการสร้างพื้นที่ในโลกจินตนาการให้ผู้ชมได้ทดลองต่อต้านระบบ การสร้างตัวตนขึ้นมาใหม่ แต่ท้ายที่สุดแล้ว ปัจเจกจะกลับเข้าสู่ชีวิตประจำวันปกติ ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ที่มีมากกว่าการเป็นพื้นที่แห่งกามารมณ์ของหนังโป๊

หนังโป๊ในยุคดิจิทัล

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน รวมไปถึงวงการสื่อที่ก่อให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัล หรือในบางสื่อก็อาจจะหายไป อันเนื่องมาจากการเข้ามาแทนที่ของสื่อดิจิทัลเช่นสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ John Mercer (2017) อธิบายถึงการปรับตัวของหนังโป๊เกิดขึ้นมาแล้ว 2 ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรกเริ่มต้นจากการฉายในระบบฟิล์มเข้าสู่ยุคแอนะล็อก (analog) เป็นลักษณะวิดีโอเทปหรือดีวีดี ทำให้หนังโป๊เปลี่ยนจากสื่อสาธารณะเข้าไปสู่สื่อที่ใช้ส่วนตัวภายในบ้าน และในปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งเข้าถึงผู้คนได้ง่ายขึ้น ทั้งในแง่ของราคาและความสะดวก ในแง่ผู้ผลิต ก่อให้เกิดการกระจายตัวเกิดผู้ผลิตหน้าใหม่ หรือมือสมัครเล่น (amateur) มากขึ้น ลดการผูกขาดของสตูดิโอหนังโป๊ และเกิดความหลากหลายของเนื้อหาหนังโป๊มากขึ้น

การเปลี่ยนผ่านจากยุคแอนะล็อกเข้าสู่ยุคดิจิทัลของสื่อ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเนื้อหาและการผลิตในลักษณะการกระจายออกจาก

ศูนย์กลาง (decentralisation) รวมไปถึงการผลักดันให้ผู้รับสารมีลักษณะเป็น ผู้แสวงหาข่าวสาร (active audience) ที่กระตุ้นให้ผู้รับสารสามารถโต้ตอบกับ ผู้ส่งสารได้ทันที รวมไปถึงการผันตัวจากการเป็นผู้รับสารมาเป็นผู้ผลิตสาร

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบเนื้อหาและการผลิตในลักษณะการกระจาย ออกจากศูนย์กลางดังกล่าว เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ สื่อใหม่ในยุคดิจิทัล ที่ช่องทางการสื่อสาร (platform) ที่เปิดกว้าง และการผลิต ที่ใช้ต้นทุนไม่มากนัก เอื้ออำนวยความสะดวกให้เกิดผู้ผลิตหนังโป๊รายย่อย หรือ ผู้ผลิตหนังโป๊มือสมัครเล่น ทำให้เกิดรูปแบบเนื้อหาที่หลากหลาย ไม่กระจุกตัว อยู่เพียงแค่สตูดิโอใหญ่ที่เริ่มต้นจากการผลิตหนังโป๊ในยุคแอนะล็อก ที่ต้องใช้ ต้นทุนสูง และมีเงื่อนไขการผลิตภายใต้กฎหมาย ทำให้ผู้ผลิตหนังโป๊มีอยู่จำกัด รวมไปถึงเนื้อหาที่จำกัดอยู่เพียงแค่มือถือสตูดิโอ แต่การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทำให้เนื้อหาของหนังโป๊หลากหลาย และกระจายตัวมากขึ้น เข้าถึงง่าย และราคา ถูกลง หรือแม้แต่ในบางช่องทาง ก็สามารถเข้าถึงหนังโป๊ได้ฟรี เช่น ทวิตเตอร์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคลิปที่ถูกผลิตขึ้นจากมือสมัครเล่น มีการแลกเปลี่ยนเนื้อหา ข้อมูลระหว่างบัญชีผู้ใช้ และการกระจายตัวของข้อมูลข่าวสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การกระจายออกในลักษณะนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังและอำนาจ ของการผลิตสื่อถูกกระจายตัวออกไปยังรายย่อย และเนื้อหาที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นถึงพื้นที่โลกเสมือนที่ต้องการแสดงจุดยืนการต่อต้านที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่สาธารณะเป็นฉากหลักสำหรับการมีเพศสัมพันธ์ การใช้ สถานที่ต้องห้าม หรือสถานที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เช่น สถานที่ราชการ สถานที่ สำคัญทางศาสนา เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้ผลิตเนื้อหาหนังโป๊นั้นต้องการต่อต้าน ทำลายอำนาจรัฐ และศาสนา รวมไปถึงการมีเพศสัมพันธ์ในลักษณะต้องห้าม เช่น กับพระ เจริญญาติ ลักษณะเนื้อหาเหล่านี้ละเมิดกฎข้อบังคับของสังคม หรือกฎหมายอย่างชัดเจน แต่สามารถเกิดขึ้นได้ในโลกเสมือน ซึ่งการติดตามจับ เกิดขึ้นได้ยาก แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความท้าทายอำนาจต่างๆ ในสังคมที่ปัจเจก ต้องการแสดงออก และเป็นการใช้สื่อที่เป็นโลกเสมือนเพื่อเป็นพื้นที่การต่อสู้ ในชีวิตประจำวัน ปลดแอกจากกฎระเบียบข้อบังคับของสังคม สามารถถดถอง

ดึงเครียดระหว่างปัจเจกกับระเบียบของสังคมได้ ดังที่กล่าวไปในเนื้อหาช่วงต้นว่า ผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยมเป็นการต่อต้านที่แฝงอยู่ในเนื้อหาเหล่านั้น การแสดงออกทางด้านการต่อต้านที่เกิดขึ้นในโลกเสมือนที่มอบอำนาจให้กับปัจเจกในการทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต แทนที่การเป็นผู้รับสารมาโดยตลอด จะทำให้เนื้อหาและการต่อต้านระบบมีความหลากหลายมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้รับสารเพียงอย่างเดียวกลายเป็นผู้แสวงหาข่าวสาร (active audience) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้สร้างลักษณะพื้นที่สาธารณะ เกิดการรวมกลุ่ม หรือรวมตัวกันระหว่างบุคคลที่มีความชื่นชอบเรื่องเพศวิถี (sexuality) ในรูปแบบเดียวกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ ความชื่นชอบก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในโลกเสมือนที่เติมเต็มความต้องการทางด้านเพศวิถีที่ไม่สามารถทำได้ในโลกแห่งความเป็นจริง สายใยแห่งความสัมพันธ์นี้ก่อให้เกิดการสร้างเนื้อหาใหม่บนช่องทางออนไลน์ ถูกนำเสนอผ่านเนื้อหาหนังโป๊หรือคลิปโป๊ การแสดงออกในลักษณะการต่อต้านระบบผ่านการเข้ารหัสสัญลักษณ์ในเนื้อหาหนังโป๊หรือคลิปโป๊ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่ขัดแย้งกับกฎระเบียบของสังคม ซึ่งในพื้นที่โลกเสมือนปัจเจกสามารถสร้างตัวตนใหม่ ประกอบสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้กับตนเองได้ทดลองเป็นสิ่งที่อื่น หรือสถานะบทบาทอื่นที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวันที่ไม่สามารถแสดงออกในพื้นที่โลกแห่งความเป็นจริงได้ การต่อต้านอุดมการณ์จะแฝงอยู่ในเนื้อหาที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ซึ่งเป็นการสวมบทบาทสมมติที่แตกต่างไปจากยุคแอนะล็อก ที่บทบาทที่เกิดขึ้นในหนังโป๊ถูกประกอบสร้างความหมายผ่านมุมมองของผู้ผลิตหนังโป๊ในการกำหนดบทบาทต่างๆ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของอำนาจหรืออุดมการณ์ ในขณะที่ผู้รับสารน้อมรับเอาบทบาทเหล่านั้นมาเป็นบทบาทสมมติชั่วคราว ทำให้เกิดความรู้สึกได้ต่อต้านระบบหรืออำนาจ เช่น รู้สึกสะใจ พอใจ กับการสวมบทบาทนั้น ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่ในยุคดิจิทัล เนื้อหาของหนังโป๊ถูกประกอบสร้างความหมายผ่านมุมมองของผู้รับสาร กล่าวคือ ผู้รับสารสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร อันเนื่องมาจากการเอื้อประโยชน์ของสื่อใหม่ที่กระตุ้นให้เกิดลักษณะการเป็นผู้แสวงหาข่าวสาร ด้วยเหตุนี้ รหัสของสัญลักษณ์หรือบทบาทที่เกิดขึ้นจะ

หลากหลาย และเป็นมุมมองที่เกิดขึ้นจากผู้รับสารเป็นผู้ใส่รหัสนั้น ทำให้พื้นที่โลกเสมือนกลายเป็นพื้นที่ปลดปล่อยและปลดแอกให้กับปัจเจก ที่ต้องการแสดงถึงพลังอำนาจในการต่อต้านระบบในพื้นที่ของตนเอง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหา และการผลิตหนังโป๊ที่กระตุ้นให้ผู้รับสารกลายเป็นผู้ส่งสาร การแสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลางที่ไม่จำกัดผู้ผลิตเนื้อหาไว้เพียงผู้ผลิตไม่กี่กลุ่ม เนื้อหาที่หลากหลายขึ้นแสดงให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่ในการหลีกเลี่ยงออกจากชีวิตจริง และความต้องการต่อสู้กับโครงสร้างอำนาจทางสังคมที่ปัจเจกต้องการใช้พื้นที่ในโลกเสมือน สร้างให้เป็นพื้นที่แห่งความปลอดภัยส่วนบุคคล (safety zone) และใช้พื้นที่นี้ในการแสดงออกเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจ เพื่อลดแรงตึงเครียด และการหลีกเลี่ยง (escape) จากสภาพความเป็นจริงของปัจเจกที่ตนเองถูกอำนาจเหล่านั้นกดทับอยู่

บทสรุป

ในบทความนี้ชี้ให้เห็นว่า หนังโป๊ไม่ใช่สื่อไร้สาระ หน้าที่ของหนังโป๊มีมากกว่าการเป็นพื้นที่แห่งความรื่นรมย์ทางเพศ แต่เป็นพื้นที่แห่งการต่อต้านและการต่อสู้ทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นโครงสร้างอำนาจของสังคมที่ปรากฏในหนังโป๊ซึ่งมีลักษณะต่อสู้เชิงความหมายส่งผลซึ่งกันและกัน ไม่ใช่อำนาจที่เกิดจากการกดทับจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพียงทางเดียว (dialectic) นอกจากนี้แล้ว หนังโป๊ยังทำหน้าที่การสร้างพื้นที่สำหรับการทดลองในจินตนาการให้กับผู้ชม ซึ่งไม่อาจทำพฤติกรรมดังกล่าวในพื้นที่โลกความเป็นจริง หรือในพื้นที่สาธารณะได้ ประโยชน์ดังกล่าวช่วยลดแรงตึงเครียดจากสังคมที่มีต่อปัจเจก การเป็นพื้นที่แห่งจินตนาการโลกเสมือนทำให้ปัจเจกสามารถหลีกเลี่ยง และเติมเต็มจินตนาการของตัวเองได้

การศึกษาทางด้านหนังโป๊ในแวดวงวิชาการตะวันตกชี้ให้เห็นว่า ในแง่ของการชี้ให้เห็นประโยชน์ของหนังโป๊ เช่น การทำหน้าที่เป็นพื้นที่จำลองเพื่อสร้างความสุขทางเพศ การเป็นตัวอย่งในการสร้างสุขภาวะที่ดีเรื่องเพศ หรือการแสดงออกถึงการทำหน้าที่สร้างความพอใจทางเพศให้กับผู้หญิง ที่ลบลมายาคติ

เกี่ยวกับหนังโป๊ว่าเป็นพื้นที่ของผู้ชายเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ของผู้หญิง และทำหน้าที่สร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในลักษณะการเข้าถึง และการหาความสุขทางเพศอีกด้วย รวมไปถึงการทำหน้าที่ลดอาชญากรรมทางเพศในสังคม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ และใช้ประโยชน์จากการรับชม ซึ่งส่งผลไปยังการตอบสนองความต้องการทางเพศ เมื่อได้รับการตอบสนองก็อาจจะทำให้อาชญากรรมทางเพศลดลง ในประเด็นนี้อาจมีการศึกษาในบริบทสังคมไทย เพื่อชี้ให้เห็นว่า บทบาทของหนังโป๊มีหลากหลาย และมีมิติการศึกษามีได้จำกัดอยู่เพียงแค่การใช้เป็นพื้นที่เพื่อตอบสนองความสุขทางกามารมณ์เพียงเท่านั้น มากไปกว่านั้น การศึกษาสัญญาะตามแนวทางที่นำเสนอในบทความนี้ยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า หนังโป๊มิได้นำพาสารที่เกี่ยวกับความสุขทางกามารมณ์เพียงเท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่ต่อสู้เชิงอำนาจ และการช่วงชิงความหมายในแง่มุมมองต่างๆ ตามที่ได้กล่าวไปในบทความนี้ เป็นการตอกย้ำและสะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่ในผลผลิตของวัฒนธรรมประชานิยมยังคงเป็นพื้นที่สำหรับการต่อต้านระบบ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545), *ว่าด้วยเพศ ความคิด ตัวตน และอคติทางเพศ: ผู้หญิง เกย์ เพศศึกษา และกามารมณ์*, กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปิยะพงษ์ อิงไธสง (2562), *หนังโป๊เกย์ญี่ปุ่น: การประกอบสร้างความหมายความเป็น “เคเวียร์” และการอ่านความหมายของผู้ชม*, วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วชิราร ภูรินทร์ (2551), *ปัจจัยที่มีผลต่อการปราบปรามสื่อลามกอนาจารบนอินเทอร์เน็ต: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบริหารงานวัฒนธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุระ ศรีคติ (2550), *แบบแผนการบริโภคสื่อทางเพศของผู้ชายและผู้หญิง*, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมสุข หินวิมาน (2557), "ทฤษฎีสำนักร่วมวัฒนธรรมศึกษา", ใน *ปรัชญาวิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร: ประมวลชุดวิชา (เล่ม 2, หน่วยที่ 6-10)*, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

- Amaro, H. et al. (2001), "Women's Sexual Health: The Need for Feminist Analyses in Public Health in The Decade of Behavior", *Sage Journal*, 25(4): 324-334.
- Baker, M. (2013), "Gender and BDSM Revisited: Reflections on a decade of Researching King Communities", *Psychology of Woman Section Review*, 15(2): 20-28.
- Bakhtin, M. (1965), *Rebelais and His World*, translated by Helene Iswolsky, Bloomington: Indiana University Press.
- Brand, M. et al. (2016), "Ventral Striatum Activity When Watching Preferred Pornographic Pictures Is Correlated with Symptoms of Internet Pornography Addiction", *Neuroimage*, 129(1): 224-232.
- Butler, J. (1990), *Gender Trouble: Feminist and Subversion of Identity*, New York: Routledge.
- Crosson, C. (1998), "The Sex Censors", *International Viewpoint*, 298: 23-24.
- Emmanuel, N. (2018), "Pornification: The Changing Culture of Sex and Sexual Behaviour amongst Young Persons in Rivers State", *South Journal of Culture and Development*, 20(2).
- Fiske, J. (2010), *Understanding Popular Culture*, London: Routledge.
- George, M. et al. (2019), "Psychosocial Aspects of Pornography", *Journal of Psychosexual Health, Karnataka Sexual Sciences Academy*, 1(1): 44-47.
- Hall, S. (2018), "Popular Culture, Politics and History", *Journal Cultural Studies*, 32(6): 929-952.
- Kutchinsky, B. (1973), "The Effect of Easy Availability of Pornography on the Incidence of Sex Crimes: The Danish Experience", *Journal of Social Issues*, 29(3): 163-181.
- Lehman, P. (2006), *Pornography: Film and Culture*, London: Rutgers University Press.
- McKee, A. (2014), "Humanities and Social Scientific Research Methods in Porn Studies", *Journal Porn Studies*, 1(1-2): 53-63.
- Mercer, J. (2017), *Gay Pornography: Representations of Sexuality and Masculinity*, London: I.B. Tauris.
- Paul, P. (2006), *Pornified: How Pornography Is Damaging Our Lives, Our Relationships, and Our Families*, London: St. Martin's Press.

- Schick, V. et al. (2008), "Safer, Better Sex Through Feminism: The Role of Feminist Ideology in Women's Sexual Well-Being", *Sage Journal*, 32(3): 225-232.
- Sedgwick, E. (1990), *Epistemology of the Closet*. Berkeley, Calif.: University of California Press.
- Smidt, T. (2011), *Pornography as Work Culture and Cultural Phenomenon*, Reykjavíkurborg.
- William, L. (1989), *Hard Core: Power, Pleasure, and the "Frenzy of the Visible"*, Berkeley: University of California Press.